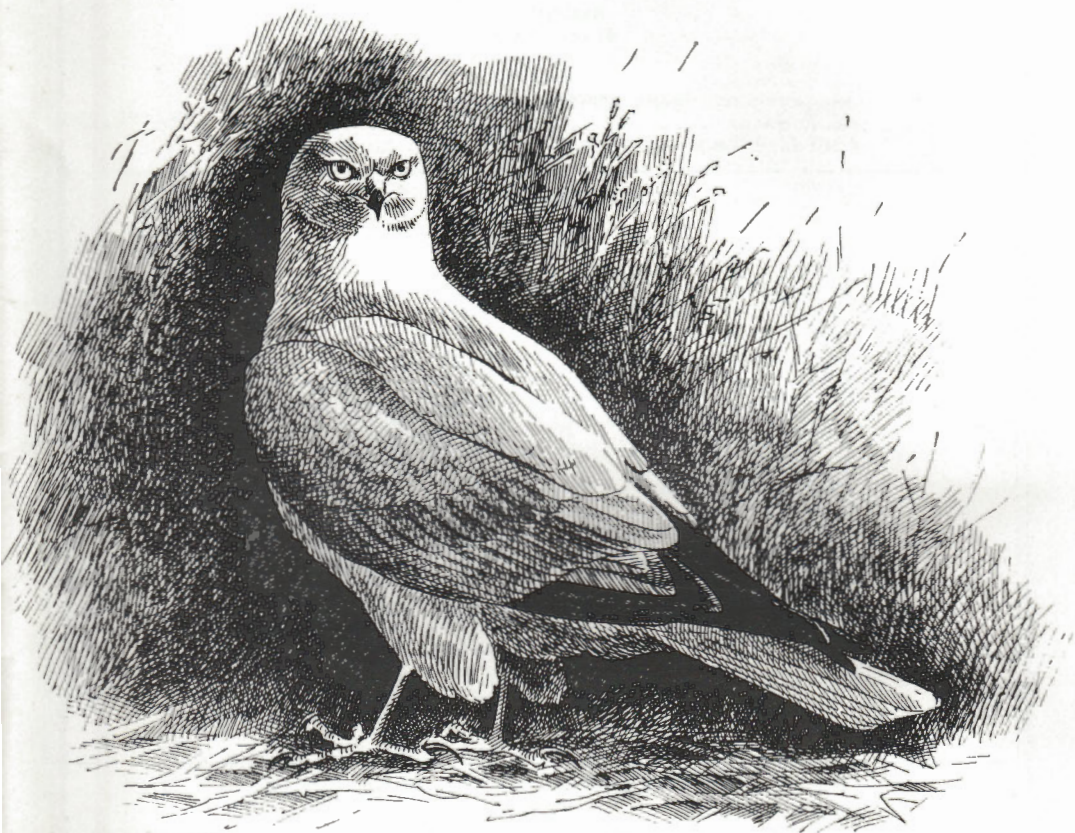

VÅRE ROVDYR

årgang 5

2·91

VREI978

issn 0801-4728

VARE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VARE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VARE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

ANSVARLIG UTGIVER:
Foreningens styre

REDAKTØR:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1991 Minimum kr 75,-
Abonnement Kr 75,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder	29
Årsmelding for arbeidsåret 1990/91	30
Referat fra årsmøtet	32
Litteratur	34
Foreningens bjørnetur 27-28/4-91	36
Norge og rovdyr	39
Rovdyr, informasjon og holdninger	42
Jerv påkjørt og tent på	44
To jerver felt ulovlig	46
Vassfar-bjørnen	48
Tre gauper skutt	49
Gift til fangst	50
Alfakloralose er gift - ikke sovemiddel ...	51
Hi-jakt i Sibir	54
Hedmark sau- og geitalslag aktivt med i bjørneforskningen	56
Fra historien	59
Vervekonkurransen	67

FORENINGEN VARE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forside: Myrhauk av Viggo Ree 1978

Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte fra
Verdens Naturfond

Hvor er alle bjørnene?

Vassfaret - et vakkert dalføre som bar hatt preg av ren villmark og som er godt kjent for sine bjørner. I tidligere tider var det nok en bra bjørnestamme her, men hvordan har nå situasjonen vært de siste tider?

I villrapport 31 (Bjørnen i Norge 1978-1982) fra DN ble det konkludert med at i den sentral-norske region som omfatter Oppland, Buskerud, Akerhus, Telemark og Aust-Agder fylker fantes mellom 25 til 35 bjørner. Valdres/Hallingdal-stammen med kjerneområdet Vassfaret skulle ha 8-11 individer! Dette var for under ti år siden!

Så til 1991. Etter den nylige, mye omtalte bjørneregistreringen i vassfaretområdet i april i år med 140 manns deltagelse og under ledelse av Petter Wabakken, Bjørn-Tore Bækken og Kåre Elgmork ble det ikke funnet et eneste avtrykk av bjørn på sporsnø under glimrende sporingsforhold!

Muligens kan det gå innom en streifer i disse områder, men det er kanskje også alt. Dette resultatet belyser forvaltningen vår av denne arten. Hva med de andre store rovdyrartene? Ulvens situasjon vet vi jo hvordan er, hva med jerven og gaupa? Er også disse artene offer for sløv forvaltning? Og hva blir konsekvensene?

Dialog mellom motstridende parter er en nødvendig forutsetning hvis gode resultater mellom partene skal oppnås. I tidsskriftet Sau og Geit 2/91 er det en kommentar fra Hedmark sau- og geitlags rovdyrutvalg (Hsg) angående Petter Wabakkens artikkel i samme tidsskrift om samarbeidsformer mellom det norsk/svenske bjørne-prosjektet og Hsg.

Det er svært byggelig å se at deler av denne næringen er villige til å være med på et slikt samarbeidsprosjekt, til det beste for busdyrene, bjørnene og forskningen. Dette er tendenser som lar seg bære langt utover de berørte kretser! Når får vi tilsvarende toner fra sentralt hold i Norsk sau og geitlag?

Det er vel ikke i tvil om at ærlighet, forsidelse og toleranse er viktig hvis samarbeid er en målsetning. Og samarbeid er ofte en nødvendighet hvis problemer skal løses.

Morten Bilet

Årsmelding for arbeidsåret 1990/91

Styret i foreningen har i perioden fra forrige årsmøte og til i dag bestått av følgende personer:

Leder: Morten Bilet, Skedsmo

Sekretær: Roar Solheim, Oslo /Slinde

Kasserer: Jon Bekken, Hamar

Styremedlemmer: Hilde Aaseth (også redaktør for tidsskriftet), Hamar, Paul Granberg, Follebu, Bjarne Enger, Galterud, Yngve Kvæbæk, Oslo.(også fungert som sekretær i og med Roars flytting)

Varamenn: Astrid Haagensen, Fagerstrand, Arne Flor, Saltrød, Geir Sjøli, Skogbygda, Hans-Jørgen Wallin Weihe, Lillehammer.

Medlemstallet har i perioden vært stigende.

I dette arbeidsåret som er gått har styret hatt 6 møter. I tillegg til utstrakt telefonkontakt har dette vært tilstrekkelig til at foreningens styre og stell har fungert tilfredstillende.

Medlemsbladet har kommet med 4 numre i denne perioden, og som er i tråd med forutsetningene. Redaksjonskomiteen har bestått av redaktør Hilde Aaseth, Paul Granberg og Jon Bekken. Stoffmengden til bladet har vært tilfredstillende. Verdens Naturfond har som tidligere bidratt med støtte til trykking av tidsskriftet.

Gjærevoll-utvalgets innstilling på konflikten ulv og husdyrskader i Hedmark kom i mars i fjor. Naturvernorganisasjonene var representert ved vår tidl. formann Paul Granberg og Kåre Elgmork. Utvalget ble oppnevnt av Miljøverndept. og Landbruksdep.

I Kontaktutvalget For Barentshavsaker er foreningen også representert, og Viggo Ree har vært vår representant der.

Det har ikke manglet på saker å engasjere seg i året som har gått. Foreningen har vært mye i media i bl.a i aviser, tidsskrifter radio og TV. korrespondansen til forvaltningsmyndighetene og til organisasjoner har vært omfattende og god.

Foreningens samarbeid med andre naturvernorganisasjoner har vært utstrakt i dette tidsrommet, med bl.a flere fellesutspill ovenfor myndighetene, spesielt rettet mot Norges dårlige forvaltning av store rovdyr. Ulven har vært sentralt tema ved ett

par av anledningene. Flere av disse fellesutspillene har også vært gjennom media. Våre samarbeidspartnere har vært; Verdens Naturfond, Norsk Zoologisk Forening, Dyrenes Beskyttelse, Norges naturvernforbund og Norsk Ornitologisk Forening.

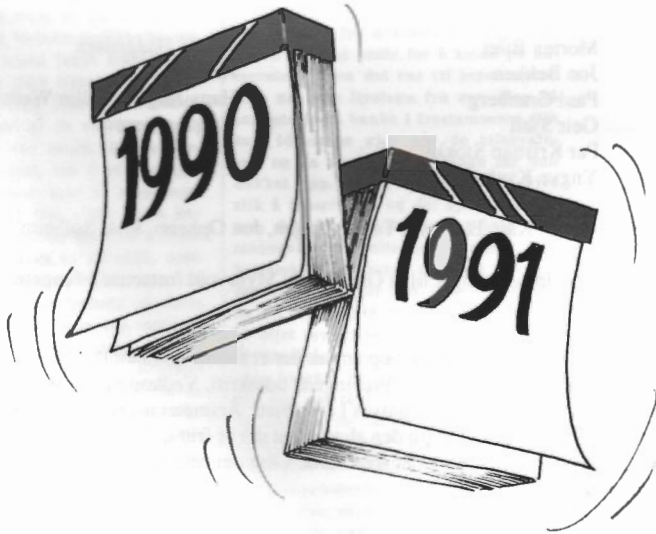
Vi har også utvidet samarbeidet med Svenske naturvernorganisasjoner med spesielt tanke for vernet av ulven. Noe som vi håper vil bære frukter senere.

På senhøsten i fjor ble villloven sendt ut til høring, og som høringsorgan har vi da bl.a påpekt at villloven burde stå i pakt med de internasjonale avtalene som landet har påtatt seg. Villlovens paragraf 11 (nødvergeparagrafen) strider klart mot Bernkonvensjonens artikkel 9. I artikkel 6 har også Norge forpliktet seg til å endre lovverket sitt i tråd med denne konvensjonens hensikter.

Vi har også arbeidet mye med en informasjonsbrosjyre om foreningen og hva vi står for. Denne skal være ferdig i disse dager.

Det var i grove trekk det viktigste som styret og foreningen har foretatt seg i denne perioden som har gått.

Styret

REFERAT FRA ÅRSMØTE I FORENINGEN VÅRE ROVDYR 12. APRIL 1991
KL. 1900 PÅ NORSK SKOGBRUKSMUSEUM, ELVERUM

Antall frammøtte: 38

Etter velkomsthilsenen holdt Morten Bilet en minnetale over Bjarne Enger og Fredrik Heitkøtter som dessverre gikk bort så altfor tidlig. Årsmøtet markerte deres bortgang med ett minutt stillhet før man gikk over til sakslisten.

1. Innkalling og dagsorden ble godkjent.
2. Roar Solheim ble valgt til ordstyrer og Yngve Kvebæk til referent.
3. Årsmeldingen ble opplest. Det var ingen kommentarer til den.
4. **Regnskap.** Forsamlingen gjennomgikk postene i stillhet og bifalt uten kommentarer.
5. **Kontingent.** Ingen forslag om høyere kontingent forelå. Ordningen med minimumskontingent har gitt et visst spenn i innbetalingene (fra 75-600 kroner). Utgivelse av brosjyre i 1991 vil øke utgiftene en del, men årsmøtet samlet seg om å ikke endre minimumsbeløpet.
6. **Valg.** Valgkomiteens forslag ble vedtatt ved akklamasjon. Styret har dermed følgende sammensetning for inneværende foreningsår:

Styre:

Morten Bilet
Jon Bekken
Paul Granberg
Geir Sjøli
Per Kristian Stokke
Yngve Kvebæk

Vararepresentanter:

Astrid Haagensen
Arne Flor
Hans-Jørgen Wallin Weihe
Stig Anderson

Ny valgkomite: Kåre Elgmork, Torger Hagen, Jon Opheim, Roar Solheim

Det var ingen innvendinger til at Ole Johnny Myhrvold fortsetter å fungere som foreningens revisor.

7. **Eventuelt.** Paul Granberg tok opp en sak der et foreningsmedlem hadde reagert negativt overfor en faksimile i foreningens tidsskrift. Vedkommende medlem ønsket sin reaksjon inn som en egen passus i årsmøtet. Årsmøtet mente imidlertid at dette ikke hørte hjemme der og dro den slutning at det er fritt opp til enhver å tilkjenne sine meninger i medlemsbladet som burde være det naturlige forumet i den sammenheng.

Etter årsmøtet holdt Kåre Elgmork et glimrende foredrag om bjørn i Nord-Amerika.

Yngve Kvebæk

referent

Det nye styret. Fra venstre: Jon Bekken, Morten Bilet, (grevlingen Ragna,) Hilde Aaseth, Astrid Haagensen, Geir Sjøli, Yngve Kvebæk og Per Kristian Stokke.

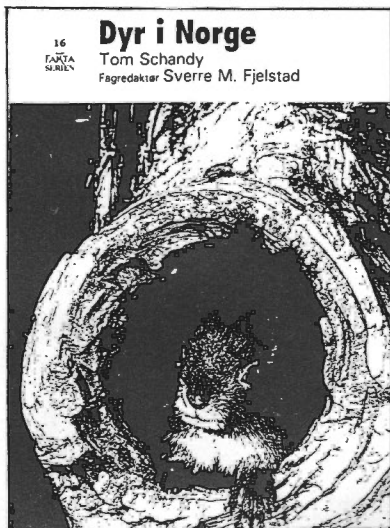
Kjære medlemmer.

Vi trenger stoff til VÅRE ROVDYR. Korte innlegg, spørsmål, litt lengre fagartikler, tegninger og svarthvitbilder puttes i ^{en}konvolutt og sendes til Hilde.

LITTERATUR

Tom Schandy: DYR I NORGE. Faktum Forlag, Oslo 1990. 118 sider.

Omtrent samtidig med at pattedyrdelen av Norges Dyr (3 bind) var ferdig, kom denne mer kortfattede boka om de 87 pattedyrartene som lever eller har levd i Norge i nyere tid. Felles for begge er at de fra grunnen av er norske, uten de svakheter oversatte verker gjerne har.

For hver art behandles de vanlige emnene på en en konsis og grei måte. I tillegg er det satt opp en faktarute hvor bl.a. tilhørighet i den zoologiske systematikken, biotop, utbredelse, størrelse og forhold omkring formeringen er ført opp. Disse lett tilgjengelige opplysningene er svært nyttige både for den som kan litt om dyr fra før, og for foreldre som ofte blir svar skyldig når de mest fantasifulle spørsmål dukker opp.

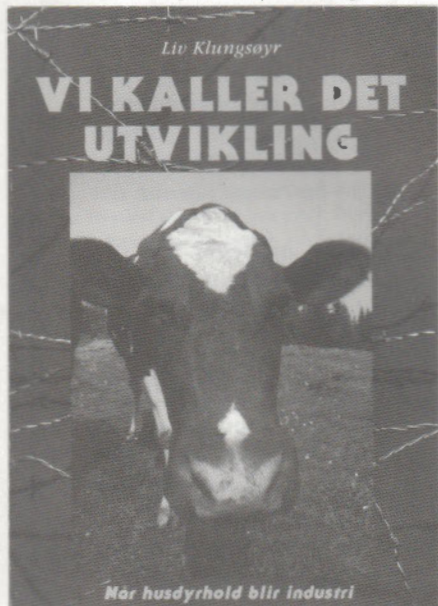
Teksten virker godt gjennomarbeidet og bærer preg av å være skrevet av en fagbiolog. Vi får et innblikk i de ulike artenes stilling her i landet opp gjennom tidene. Nye forskningsresultater, f.eks. fra det svensk-norske bjørneprosjektet, er også tatt med. Teksten er supplert med korte tema-artikler, som f.eks. "Bestandssvingninger hos smågnagere", "Er ulven farlig for mennesker?", under rødtrev en artikkel om "Farmrev", som i hvert fall for undertegnede oppklarte en del om navn og begreper. Andre artikler tar opp "Konkurranse mellom mink og oter", "Selinvasjon og seldød" og "Hvalskue". Til slutt finner vi et kapittel om naturvern, bl.a. med omtale av naturvernløvens fire typer av områdevern, og en oversikt over våre nasjonalparker. Vi finner også et kapittel om truede pattedyr, som plasserer de aktuelle artene i kategoriene direkte truet, sårbar, usikker eller sjelden. Her behandles også de internasjonale avtaler på området, og alle organisasjoner for dyreinteresserte, inkludert foreningen Våre Rovdyr, blir omtalt. Også studier av pattedyr, sporstudier, takseringer og fotografering blir beskrevet.

Boka er illustrert med bilder i god fargetrykk, som viser dyrene i norsk natur. For ulv og bjørn har man riktignok måttet ty til svenske fotografer. Boka kan anbefales både som "lese"-bok og som oppslagsverk.

Dessverre finner du ikke "Dyr i Norge" i bokhandelen. Ifølge forlaget markedsføres den som en del av en serie, Faktaserien, ved dørsalg til barnehager, skoler og barnefamilier. Det syntes imidlertid ikke å være helt umulig å få kjøpt bare denne boka. Distributør er Norsk Handelsdata, tlf. 02-33 42 70.

JB

LIV KLUNGSØYR: VI KALLER DET UTVIKLING - Når husdyrhold blir industri
Norsk Liga for Dyrs Rettigheter 1991. 168 sider.

Denne boka som kom ut nå i vår, gir et skremmende bilde på hvordan dyr blir kynisk og rått utnyttet av oss mennesker, både innen husdyrhold, forskning og pelsdyrnæring. Dette er vel ting de færreste av oss egentlig tenker så nøye igjennom. Når vi går på butikken for å kjøpe melka vår, eller ribba til julemiddagen, tenker vi da noen gang på hvilke lidelser som ligger bak mye av produksjonen av dette? Ja for husdyrhold har virkelig blitt en industri, hvor levende skapninger blir til små brikker i et iskaldt produksjonssystem.

Eller hva med alle de vakre pelsene som står utstilt i pyntede utstillingsvinduer? Tenker vi på hvilke lidelser de stakkars dyrene gjennomlever i sin tilværelse i bur på 50x100 cm for å bli pelskåper 10-12 mndr. gamle?

Og hva med genteknologi? Vet vi egentlig hva vi her begir oss ut på?

I boka finner en egne kapitler med fyldig omtale av pelsdyrnæringen, kylling- og broilerproduksjonen, kua som melkeprodusent og kjøttfabrikk, svineholdet samt hvilke perspektiver som åpner seg gjennom den moderne bioteknologien. Boka gir leserne et skremmende bilde av hva vi mennesker er i stand til å utføre, uten tanke på at det er levende skapninger vi har med å gjøre. Skapninger med følelser og behov akkurat som oss. Medskapninger uten sjanse til å forsvare seg. Er dette samfunnet vi alle ønsker oss? Kapitlene til slutt om alternative produksjonsformer og hva hver enkelt av oss kan gjøre er viktige ved at de på en utmerket måte peker på mulighetene vi mennesker har til å styre utviklingen i mer dyrevennlig retning.

VI KALLER DET UTVIKLING er en veldokumentert og sterk bok som forhåpentligvis vil åpne øynene våre for den iskalde råskapen som råder innen moderne husdyrhold og dyreforskning, og som kanskje bidrar til at vi handler annerledes i framtida. Som Roar Skolmen, regissør og forfatter skriver: "Den dagen vi får oss til å se på dyrene med Liv Klungsøyr's øyne, klarer vi antagelig å redde planeten vår."

HAA

Foreningens bjørnetur 27-28/4-91

For første gang hadde Foreningen Våre Rovdyr tatt mål av seg å arrangere en felttur for medlemmene. En tur til grensetraktene i Trysilområdet skulle være målet for å se etter hi, spor og sportegn etter bjørn. I utgangspunktet var vi litt usikre på hvor stor oppslutning det ville bli, men ved en uked tid før "start" så var det over tredve påmeldinger.

Med god hjelp av Petter Wabakken, forsker og leder for det norsk/svenske bjørneprosjektet samt Erling Maartman, rovvilt-konsulent ved fylkesmannen i Hedmark hadde vi det beste utgangspunktet for en vellykket tur.

Elgstua i Elverum hadde vi satt som møtested lør. 27. kl 12.00. Etter et meget bra, drøye 2 1/2 times foredrag om bjørn og bjørneprosjektet av Petter Wabakken på skogbruksmuseet, skulle vi ut i felt. Etter en halv times kjøring skulle de første spor og sportegn oppleves. Disse sporene var litt over en uke gamle. Flere spor samt en utgravd maurtue var noe av det vi beskuet. Kameraklikkene var hyppige da dette for mange av deltakerne var det første møte med bamsetrakk.

Spenningen til fortsettelsen var stor og underveis til grensetraktene fikk vi meldinger om andre spor. Riktignok var også disse ca. 5 dager gamle, men det var en fin sporrekke og som ble behørig festet til filmrullene. Etter tre/fire stopper fra Elverum og med Petter som troppfører var vi kommet til veis ende med "feltarbeidet" første dag. Alle var proppfulle med informasjon og lærdom. Petter takket for seg og alle var tilsynelatende svært fornøyde.

Lørdags kvelden skulle vi tilbringe innendørs på Tryslingen hyttesenter. Etter innkvartering og en enkel middag ble det lysbilder igjen. At vi hadde fått påmelding av professor Kåre Elgmork til turen overrasket kanskje mange, men Kåre stiller opp der det er noe spennende som skjer, og han viste interessante ting fra Vassfaret, stedet som mange forbinder hans navn med. En annen deltaker hadde tydeligvis vært borti bjønn for med kjempefine bjørnebilder fra svenske fjellområder. Erling Maartman var nå ankommet og viste fram sine fantastiske bjørnebilder. Det er ikke mange som har vært så nær en villlevende bjørn som Erling, og man blir sittende å måpe når bildene går over skjermen. Han skulle være troppfører for oss hele søndagen.

Når vi inntok våre køyer sent lørdag kveld, så gikk det faktisk en bjørn bare 2-3 kilometer fra oss.

Neste dag møttes vi kl. 10.00. Værgudene var med oss, solen strålte og alt lå til rette for en fin dag. Bensintankene måtte fylles da det ofte er store avstander i disse traktene.

Etter en liten info fra E.Maartman var vi klare for avgang. Et bjørnehi på svensk side skulle bli første stopp. Etter en times kjøring og en gåtur på 3 km lå bjørnehiet der. Hiet var bebodd siste vinter og masse sportegn var rundt hiet med bl.a. klatremerker i syv meters høyde og utgravde maurtuer. Bjørnehi er ikke noe hverdagskost for de fleste og dette hiet var virkelig fint. Her ble det naturlig nok brukt litt ekstra tid, men det var også tid for en liten rast før neste post.

Branntårnet i Bunkris skulle være det neste på programmet. Fra dette meget merkelige branntårnet som er bygd rundt et stort tre skulle det peiles på et par "radiobjørner", som det heller ikke var noe problemer med å få inn fra det høye tårnet. Denne aktiviteten så nok mange frem til, da man kunne si til seg selv, "der borte går det en bjørn!". En av dem vi "fikk inn" var binna fra hiet.

6-7 timer hadde gått og tanken på en verdig avslutning begynte å melde seg. Vestover og mot Norge igjen skulle vi for å lytte litt nærmere etter "binna vår".

Vel fremme ved Fulufjellsområdet fikk vi tydeligere signaler. Var det mulig å få se binna i terrenget? ble det spurt fra flere. Kikkertene ble tatt fram, og med hell kunne det ha vært en mulighet, men hun gikk i ganske tett skog. Men stemningen var stor da det ble opplyst at hun på det nærmeste kun var ca. 900 meter unna.

Dette var siste stopp på turen. To engasjerende og interessante dager i bjørnens rike håper vi det har vært. Med så fin oppslutning og stemning frister det til gjentagelse.

På et høyt punkt så vi utover det vakre Fulufjellsområdet i en flott ettermiddagstemning, og på den andre siden av dalen gikk det en bjørn. Det er noe storslått over disse områdene, de gir på en måte en deilig og rar følelse i kropp og sjel om at det her finnes igjen noen sagnomsuste dyr som bjørnen er. Takk til alle deltakerne for at dere ga turen en så fin ramme.

En spesiell hjertelig takk til Petter Wabakken og Erling Maartman som gjorde turen mulig for oss.

Styret.
M.Bilet

-De som var med på turen koste seg ute i skogen.

Foto: Jon Bekken.

Foto:
Jon Bekken.

-Petter Wabakken forklarer litt om bjørnens adferd.

NORGE OG ROVDYR

av

Morten Bilet

Norge - det lille kalde, tynnbefolkede landet langt mot nord. Landet som bl.a. har bemerket seg internasjonalt gjennom mange decennier med sitt hatfulle forhold til dyrearter som spiser noe annet enn vegetabilsk kost.

Det skremmer å se at vi fortsatt tar vare på "tradisjoner", som forfølgelse av utryddelsestruede store rovdyr.

Det er ingen tvil om at "rødhette-historiene" sitter dypt i den norske folkesjela. I tidlige tider ble man i barneårene innprentet med sagn og skumle historier om hulder, troll og blodtørstige rovdyr. Slike ting har tydeligvis satt spor etter seg.

Selv i de senere år har vi svartet vårt rulleblad ytterligere. En rekke kriminelle handlinger mot enkelte dyrearter utøver vi fra tid til annen. Børsepipezoologi er et velkjent fenomen i Norge. Mye av dette har sin bakgrunn i fantasier og svært dårlig kunnskap. Men i retterdighetens navn, dette gjelder ikke alle, men en liten del av oss.

Reaksjonene har også kommet, både nasjonalt og internasjonalt, naturlig nok.

De aller siste reaksjonene er kommet på vår etterstrebelse av Norges eneste villlevende kattedyr - Gaupa.

I hovedsak er det jaktform og etikk som det er reagert på, med god grunn, da denne dyrearten som i likhet med andre rovdyr blir i svært mange tilfeller forfulgt p.g.a et svært primitivt grunnsyn på dyreliv. Nå skal det selvfølgelig tillegges at jakt på denne arten er lovlig pr.i dag og at mange har fine etiske normer i sin jaktkultur.

Det som for mange synes er frastøtende, er den klassiske fremvisningen av "trofeet" i typisk kjent safarijakt-stil, gjerne med fremvisning av rovdrets tanngard for å vise alle hvor "farlig" dyret er. Det klassiske inngrodde rovdyrhatet hos enkelte i den eldre delen av befolkningen lurer nok under overflaten, i tillegg til "heltedåd" og den "stas" det er å komme til bygds etter å ha skutt et dyr med skarpe tenner og kvasse klør.

Det som imidlertid er sannheten, er at mye av jakten på dette kattedyret har foregått på et barbarisk vis. Med et stort oppbud av personer, snøscootere, spesialtrenet hund og radiosamband har disse kattedyrene, med og uten unger, blitt forfulgt i flere døgn til fullstendig utmattelse.

Det er noe gammelmodig og trist over slike ting, og viser igjen vilket forhold i galskapens tegn, enkelte mennesker har til mangfoldig dyreliv.

Desverre gjenspeiler det seg også at den fullstendig gale og urgamle faunaoppfatningen om "matnyttig vilt" og "ikke matnyttig vilt" fortsatt eksisterer i enkelte avkroker i landet vårt. Det er meget beklagelig at Norges dyreliv skal foringes p.g.a. et svært primitivt faunistisk grunnsyn.

Våre forvaltningsmyndigheter har ikke noen holdbare bestandstall på gaupa. Denne usikkerheten bør komme arten til gode. Det som er verre er at det hele begynner å minne om det som har skjedd med de andre store rovdyrene våre.

Tidlig på åttitallet mente forskerne at det fantes en rekke bjørnestammer i Norge, også stammer som ikke hadde noen kontakt med grensetraktene. I dag er man sterkt i tvil om disse forskernes resultater og påstander. Og de senere avsløringer har vist at de sør-norske stammer som bl.a. i Vassfaret er utradert. Det er til eks. nærmere 20 år siden det ble dokumentert binne med unger på sporsnø i Norge. Det skal bli svært spennende å se de endelige resultatene på det pågående norsk-svenske bjørneprosjektet hvor omfattende radiomerking vil kunne kartlegge bjørnens vandringer.

Når det gjelder jerven, er det i hovedsak i de sør-norske fjelltrakter og nordover i landet hvor det med sikkerhet befinner seg stammer på noen dyr. Bestandstall på jerv er antydnet, og de ligger rundt meget beskjedne 150 dyr på landbasis. Men selv disse tallene er muligens høye. Artens bestander i hele utbredelsesområdet i Europa er sterkt desimert, og Norge som har de fleste av disse dyrene, bør vise et ansvar for denne arten.

Ulvens situasjon er vel mere kjent, vi har kun noen få dyr på deling med Sverige. Her må det samarbeides med Sverige om felles forvaltning og lovverk.

Det man med sikkerhet kan si er at tilbakegangen av store rovdyr er meget omfattende i de siste 100 år. I teorien er både bjørn, ulv og jerv fredet i Norge, men dessverre viser rettsapparatet vårt i praksis noe annet. I tillegg til ulovlig etterstrebelse, har de siste domsavgjørelser klart vist at i prinsippet har våre fåtallige store rovdyr svært mangelfull beskyttelse. Det som gjør hele forvaltningen vår noe pinlig, er Brundtland-kommisjonens høylydte formaninger til andre nasjoner om naturvern, uten at vi selv verken greier å ta vare på noen tynnsliitte rovdyrstammer eller å

verne 1 (en) prosent av vår egen barskog! Reaksjonene fra den store verden uteblir heller ikke. Det kommer stadig drypp fra internasjonale media om hvor negativt Norges naturvern-engasjement *egentlig* er. Falske "profeter" blir fort gjennomskuet.

Norge har tross alt forpliktet seg internasjonalt gjennom Bernkonvensjonen om å trygge livsgrunnlaget for både planter og dyr, og bør vise såpass seriøsitet at vi følger opp avtalene vi inngår. Vår villtlov bør stå i stil til denne avtalen, det gjør den dessverre ikke i dag.

Det er et privilegium å ha store rovdyr i vår fauna, et privilegium som vil tjene og bære landet på sikt.

Våre ansvarlige myndigheter bør sette av midler til en skikkelig og solid forvaltning av "de fire store"- ulv, jerv, bjørn og gaupe før vi fjerner disse artene helt fra norsk jord.

Frøtidige generasjonerens dom vil bli hard, dersom vi ut fra primitive holdninger eller spesielle næringsinteresser, utrydder dyrearter fra vår fauna. Alle dyrearter har sin egenverdi og en fellesverdi, som det har tatt millioner av år å utvikle. Radikale inngrep vil uten nåde slå tilbake på mennesket.

La oss nå vise at "store ord" og handling må stå i et visst forhold, slik at våre etterkommere fortsatt kan oppleve vårt mangfoldige dyreliv.

Rovdyr, informasjon og holdninger

□ Av konsulent Ole Martin Stensli og viltforvalter Øystein Overrein, fylkesmannen i Troms, miljøvernavdelingen.

Vi er kommet inn i en tid på året hvor det er stille med meldinger om rovdyr. Som øverste viltmyndighet i Troms vil vi gi en kommentar på et generelt grunnlag den ensidig negative måten rovdyr blir framstilt på. Dette med bakgrunn i det ansvar det ligger i vern av truede dyrearter, og det holdningsmessige grunnlag som må til for å sikre deres overlevelse.

Troms fylke står i særstilling i mhp. forekomster av de store rovdyrene bjørn, jerv og gaupe. Tidvis blir det også observert ulv. Fylkets indre deler sammen med tilgrensende skog- og fjellområder i Norrbotten og Lappland, er et meget viktig leveområde for rov-

dyr. Dette har bl.a. sammenheng med at de store rovdyrene må ha områder som tillater vandringer for å dekke behov som tilgang på mat, formering og å finne områder egnet for yngling.

Pressen

Rovdyrforvaltningen har ansvar for å forvalte rovdyrforekomstene på en slik måte at de sikrer dyrenes overlevelse med en rimelig høy sannsynlighet. Denne forvaltningen er problematisk ut av mange årsaker. En av årsakene er at rovdyr i seg selv er kontroversielle arter å forvalte; - rovdyr setter i gang sterke

følelser hos mennesket. Dette ikke bare fordi rovdyr voldet skade på bufe og tamrein, men også holdninger basert på frykt og en nedarvet lærdom om rovdyrene som reell trussel mot mennesket. Dette ensidig negative inntrykket blir dessverre altfor ofte utnyttet i pressen, hvor det blir nørt oppunder de «hevdivunne» meninger om rovdyr med formål å lage en artikkel som «fenger publikum», gjerne med en overskrift som skikkelig blikkfang.

Pressens presentasjon av stoffet kan deles inn som følger: 1) Det er «idyll» med rovdyr så lenge mennesker/bufe ikke direkte er innblandet i hendelsen. (eks; «Bjørneidyll ved Altevatn», Nye Troms 11.10.90). 2) Det blir framstilt som «skremmende» og i nærheten av «livstruende» når et menneske opplever et møte med et rovdyr, selv om rovdyrets oppførsel ikke på noen måte kan betegnes som truende (eks. «Bjørn jaget mann fra jobb», Nordlys 31.10.90). 3) Rovdyr går «berserk» og er «grådige lystmordere» og «herjer vilt» når de beskrives i forbindelse med tap av bufe, selv om de faktiske tap er små og tapsårsaker dårlig dokumentert. (Selve bufe/rovdyr-problematikken er en diskusjon som ikke blir behandlet i dette innlegget).

Rovdyrenes atferd

Rovdyr har en stor individuell variasjon i atferd basert på lang læringstid. Denne variasjon kommer også til uttrykk i de tilfeller mennesker møter rovdyr i naturen. Når rovdyrs eventuelle farlighet skal vurderes er det bare bjørn som i spesielle tilfeller kan true og/eller skade mennesker. I meget få tilfeller har folk blitt skadet i møte med bjørn. De aller fleste tilfellene er i forbindelse med jakt på bjørn (skadeskyting eller der bjørn har jaget hund inn til eier som har skutt). Bjørn foretar også ikke sjelden såkalte «skinnangrep», der bjørn skjener til side for person uten fysisk å skade. Imidlertid er det disse hendelsene som har skapt bildet av rovdyrenes atferd som konstant truende overfor mennesket.

Når sau/tamrein blir drept av rovdyr, skaper dette selvsagt et tap for saueeier/tamreineier. Vi må imidlertid være klar over at et rovdyrs handling ikke baserer seg på menneskets moralbegreper. Et rovdyr handler ut fra instinkter/læring og de impulser de mottar til enhver tid. Rovdyrets handling kan derfor ikke bli beskrevet ut fra en menneskelig symbolikk som «berserk», «grådige lystmorder» og «notorisk drapsmaskin». En slik beskrivelse er fullstendig irrelevant og gir ingen informasjon om rovdyrets atferd da rovdyr dreper sine byttedyr ut fra næringsbehov.

Informasjon

Sammen skaper dette en framstilling som gir et ensidig og negativt bilde av rovdyr. Vi ønsker at det gis en mer likevektig informasjon som beskriver de ulike sidene hos rovdyrene, både som individ og art. Dette må gjøres for at publikum skal ha mulighet til å bli kjent med rovdyrenes biologi og atferd. Informasjonen som beskriver artsmessige biologiske trekk, deres økologiske betydning og også

spesielle og fascinerende historier om rovdyrenes atferd, finnes hos lokale «villmarkinger» og i fagmiljøer. Rovdyr er i besittelse av en utrolig variasjon i atferd, særegenheter og avanserte jaktstrategier, og vi er sikre på at dette vil fenge leserne like nye som feite overskrifter om rovdyrenes «grusomheter».

Rovdyr og miljøvern

De store rovdyrene er arter som til dels er sterkt truet i vår egen fauna. Det skal få endringer til, f.eks. avskyting, sykdom og reduksjon av leveområder, som medfører at en stamme går fra å være levedyktig til å bli utryddet. Totalt blir det satt av små ressurser til forskning og forvaltning av rovilt. Fortsetter vi i tillegg med stadig å bygge videre på negative holdninger mot rovdyr, vil ikke dette forbedre rovdyrenes status og deres overlevelse. Rovdyr og dens problematikk må derfor få en sjans gjennom saklig informasjon, forskning og forvaltning. Dette sett på bakgrunn av faunakvalitet, økende miljøbevissthet og økologisk helhetstenking. En landsomfattende undersøkelse vedrørende folkets holdninger til rovdyr har også vist at et klart flertall ønsker at vi skal opprettholde bestander av store rovdyr i Norge.

Rovdyr er en del av et natursystem som blir påvirket av ulike miljøgifter og naturinngrep som medfører at dyre- og plantearter dør ut. Dette til sammen er en ond sirkel hvor faktorene er med på å forverre natursystemets videre evne til å ta imot påvirkninger. I en tid hvor miljøvern er et hovedtema, kan ikke rovdyr bli definert på siden av denne problematikken som en kuriositet og utenfor vårt ansvar. Det samme alvor må legges til grunn i vårt syn på rovdyr som det gjelder for miljøet generelt, og dette må komme til uttrykk på en annen måte enn det er tilfelle i dag. Vår fremmedgjøring generelt i forhold til naturen er så stor at vi klarer ikke å forbedre den med tendensio behandling av rovdyr. Dette om det nå gjelder direkte faunaplyndring, negativ holdning/informasjon eller tilbakeholdenheter det retningsgivende arbeid.

NORDLYS, ONSDAG 9. JANUAR 1991

Jerv påkjørt og tent på

Vadsø, mandag 6. mai 1991

Fjellpolitiet avdekket lørdag en grusom dyretragedie. De fant en ille tilredt død jerv i området mellom gaissene i Karasjøk kommune. Jerven er etter all sannsynlighet påkjørt av en snøscooter og senere påtent i et forsøk på å skjule ugjerningen.

– Jeg håper den var død før de tente på, sier viltforvalter Gunnar Henriksen. Han har tatt vare på jerven, som nå sendes til nærmere undersøkelse ved Direktoratet for naturforvaltning i Trondheim. I dag mandag anmeldes saken til politiet i Vadsø.

• SIDE 5

Alvorlig dyremishandling

F-ODDNY J. JOHNSEN

- Begge lårbeinene er brekt. Jeg kan ikke tenke meg annet enn at det skyldes en påkjørsel. Etterpå har noen brukt tennveske og forsøkt å brenne opp dyret for å skjule ugjerningen. Jeg håper inderlig jerven var død før de tente på, sier viltforvalter Gunnar Henriksen ved fylkesmannens miljøvern-avdeling. Jerven sendes til Direktoratet for naturforvaltning for nærmere undersøkelse. Direktoratet anmelder i dag saka til politiet i Vadsø.

Det var under en vanlig inspeksjonsrunde mellom Karasjok og Tana Knut Kivelæ, Oddvar Betten og Kalle Sagen i Fjellpolitiet fant den vesle jerven. Med seg på denne turen hadde de også Åsulv Horverak. Jerven, som er en voksen tispe, ble funnet mellom gaissene i Karasjok kommune.

Begge lårbeina er knekt, og det er tydelige brannskader på dyret. Åtseletere har etterpå forsynt seg av kadaveret. Undersøkelsene på Direktoratet for naturforvaltning vil forhåpentligvis kunne stadfeste når dyret har dødd og dødsårsak. Viltforvalter Gunnar Henriksen kan ikke se noen annen mulighet enn at dyret har vært påkjørt, ikke

minst siden det senere er forsøkt tent på. - Lårbeinene er brekt. Det eneste rovdyret som ferdes i disse traktene er fjellreven og den vil ikke klare å gjøre slik skade.

Alvorlig

Hendelsen blir sett på som svært alvorlig. - Høyeste påtalemyndighet i Norge, riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn har gitt ordre om at faunakriminalitet skal prioriteres i tiden framover. Han har sagt det skal sidestilles med økokriminalitet, sier Henriksen. - Riksadvokaten har foreslått å heve strafferammen for denne form for kriminalitet fra et til seks år. I Troms og Nord-Trøndelag er det kjent at en del jerv er skutt ulovlig. Det er gjort en del beslag hos preparaterørp på som har hatt problemer med å forklare hvor de har fått tak i jerven de har utstoppet.

Truet art

- Jerven er en truet art sett i større sammenheng. Selv om den er mer vanlig i Troms og Finnmark. Vi har derfor et internasjonalt ansvar for å ta vare på den. Jerven er fredet i Norge, Sverige og Finland. I Norge har vi i underkant av 200 dyr. I Finnmark finnes mellom seks og 15.

Jerven kan bli mellom 70 og 82,5 cm lang, og kan veie fra 15 til 35 kilo. - Den er ingen hurtigløper, men er meget utholdende. Det vil likevel ikke være noe problem å ta den igjen med snøscooter hvis man følger et ferskt spor. Snøsmeltingen gjorde det vanskelig å se tydelige spor etter mennesker på stedet hvor jerven ble funnet. Henriksen tror ikke det går scootertøype i området.

Viltforvalteren håper etterforskningen av denne saken kan gi flere svar. I dag leverer han altså sin anmeldelse på vegne av Direktoratet for naturforvaltning. Han forsikrer at oppsynet med jerv og andre truede arter i Finnmark vil intensiveres.

PÅTENT: Noen har kjørt på jerven med snøscooter, og etterpå tent på dyret, mener viltforvalter Gunnar Henriksen. Han sender dyret til nærmere undersøkelse ved Direktoratet for naturforvaltning i Trondheim.

Vadsø, mandag 6. mai 1991

To jerver felt ulovlig

To jerver er felt ulovlig i Lesjafjellet. Dette bekrefter lensmann Edvin Rindal overfor GLT. Jervene ble felt sommeren 1990. Men utover dette er det svært få deltaljer lensmannen ønsker å slippe ut.

Av Vidar Heitkøter

— Vi fortsetter etterforskningen. Det som videre skal skje, kan vi ikke si noe om.

— Er det noen mistenke i saken?

— Mistanken går i en bestemt retning.

— Bygdafolk?

— Folk bosatt i Lesja, ja! svarer lensmann Rindal. Men om det er bygdafolk alene, eller eventuelt i samarbeid med andre, som står bak den ulovlige jakten, kan han ikke svare på foreløpig.

Han bekrefter at lensmannskontoret har avhørt folk i saken. Men på hvilken måte jervene er drept, kan han ikke si noe om.

— Er det brukt gift, skytevåpen eller felle?

— Slike spørsmål kan vi ikke svare på. Det er dette vi skal klarlegge.

— I hvilke områder er dyrene tatt?

— Innenfor Dalsiden statsalmenning.

Om jervene ble avlivet samtidig, tør han ikke svare noe bestemt på. Men antar at dette har skjedd med et visst mellomrom. Rindal bekrefter at jervene ble tatt om sommeren, ikke på vinterstid.

— Dette er en alvorlig sak?

— Ja, det er åpenbart ulovlig å drive jakt på fredede dyr. Men hvilken straff det kan bli snakk om er heldigvis ikke opp til lensmannen å avgjøre. Det får påtalemyndighetene svare på.

Rindal legger til at Direktoratet for Naturforvaltning i Trondheim er orientert om den ulovlige jervjakten. Lensmannskontoret på Dombås har arbeidet med saken en stund. På vårt spørsmål om det var tips fra publikum som gjorde at politiet startet etterforskningen, svarer Rindal:

— Ikke bare på grunnlag av tips fra publikum. Men arbeid som er gjort både av lensmannskontoret og andre.

Snøhettajerven fredet siden -73

Jerven i Snøhetta har vært totalfredet siden 1973. Stammen teller i dag ca. 20 dyr.

Dette opplyser kontorsjef Terje Bø i Direktoratet for Naturforvaltning til GLT.

Da Viltloven kom i 1982, ble jerven totalfredet i hele Sør-Norge. Men Snøhetta er et av de områ-

dene hvor jerven har vært fredet siden 1973.

Bø bekrefter overfor avisen at Direktoratet er orientert om at jervsaken på Lesja er rapportert til lensmannskontoret på Dombås. Men han kjenner ikke saken i detalj, og nekter å svare på spørsmål alt mens saken fortsatt er under etterforskning.

Direktoratet har hatt mistanke om ulovlig jervjakt i andre områder. Men ikke i Snøhetta.

Jervfangst i vinter også

Også denne vinteren driver rovdryrforskerne jervfangst i Snøhetta. I fjor vinter ble en tispe fanget og merket med radiosender.

Dette var den første, vellykkede radiomerkingen av jerv i Skandinavia. Etter det GLT forstår, har forskerne fortsatt radiokontakt med jerven. Observasjonene kommer til å gi oss ny viten om jervens levemåte, trekkveier og vandringsmonster.

Direktoratet har skulda

— Direktoratet har all skuld i den tilspissa konflikta mellom sau og jerv i enkelte beiteområder i Lesjafjellet, seier saueeigarar på Lesja til GLT.

— Berre eit forvaltningsopplegg som tek hensyn til lokale interesser, og som har som siktemål å redusere skadeproblematikken vesentleg, vil vera det beste vern for bevaring av trua dyreartar, fastslår saueeigarane som tok kontakt med GLT seint i går kveld.

Opplysningane om at det har foregått ulovleg jervjakt i Lesja har spreidd seg fort blant bygdafolk.

— Direktoratet bør snarast kome i serios dialog med oss, krev saueeigarane.

GUDBRANDSDØLEN LILLEHAMMER TILSKUER
13. MARS 1991

— Jeg forstår fortvilelsen godt

— Jeg forstår godt den fortvilelsen saueeierne i Lesja føler, sier lensmann Edvin Rindal til GLT. Etter den siste beitesesongen har lesjingene søkt erstatning for 316 sauer som kan være tatt av jerv.

Av Vidar Heikötter

Konflikten mellom husdyreierne i Lesja og rovtiltforvaltningen har bygd seg opp etter at tapstallen skjøt i været tidlig i 1980-årene. Hver sommer de siste årene har Direktoratet gitt lesjingene felingsstillatelse på en jerv. Men Direktoratet har satt betingelser som har skapt sterke reaksjoner, og ved flere anledninger har saueiere truet med å ta saken i egne hender.

Om det er saueiere som nå er mistenkt for å ha felt to jerver, vil ikke Rindal svare på.

Men, sier han:

— Jeg har ikke problemer med å forstå den fortvilelsen som saueiere føler når husdyr blir tatt av rovdyr. Dette rettferdiggjør imidlertid ikke at noen kan gå til slike ulovlige handlinger.

Jervbestanden i Snøhettaområdet har åpenbart blitt en plage for mange husdyreiere. Men dette må vi kunne løse på andre måter. Ikke gjennom straffbare tiltak.

Det er lett å skjønne harmen og frustrasjonen og fristelsen til å ta saken i egne hender. Men om det er dette som har skjedd, vet vi ikke noe om, presiserer Edvin Rindal overfor GLT.

To jerver er felt ulovlig i Lesjafjellet. (Arkivbilde av en tidligere lovlig felt jerv i Lesjafjellet).

— Det er lett å forstå fortvilelsen saueierne føler, sier lensmann Edvin Rindal. Men han vil ikke svare beklærende på om det er saueiere som er mistenkt i jervsaken.

Vassfar-bjørnen

I forbindelse med at "VASSFAR-BAMSEN UTEBLE" (faksimile), kan vi ikke dy oss fra å trekke linjen tilbake til forrige nr. av Våre Rovdyr, og de avis-klipp vi hadde fra 1930-årene. Profetiene gikk ut på at bjørnefredningen i Vassfaret ville bety en "avlsstasjon" for bjørn, med avfolkning av bygdene som resultat.

Allerede i 1932 var det en del private grunneiere som totalfredet bjørnen på sine eiendommer, over ganske store områder i og omkring Vassfaret. Har så fredningen ført til den bebudede avlsstasjon og avfolkning av bygdene omkring?

At essensen av rovdymotstandernes argumenter ikke har forandret seg på de vel 50 år som er gått frem til i dag, gjør spørsmålet berettiget.

red.

140 på søk, men —

Vassfar-bamsen uteble

AKSJONSLEDELSEN samlet på Vassfarfoten, foran helikopteret som sto klart til å rykke ut dit interessante funn måtte bli gjort. Fra venstre rovdyrkonsulent Bjørn Tore Bekken, prosjektleder Petter Wabakken og professor Kåre Elgmork. (Foto: Anne-Karin).

FRA AVISA VALDRES, 23. APRIL 1991

— At noen binne med unger har overvintra i Vassfaret nå, kan vi se bort fra. Enkelt-dyr er naturligvis en mulighet, men den er liten, sier rovdyrforvalter Bjørn Tore Bekken i fylkesmannens miljøvernavdeling etter lørdagens store forsøk på bjørnetelling.

Et tynt dekke med nysnø gjorde det lett å observere eventuelle nye spor. Dette dekket var samtidig så beskjedent at det ikke skjulte spor som måtte være avsatt tidligere. Og tre observasjoner ble gjort. Nærmere undersøkelse viste i ett tilfelle gamle spor etter gaupe, i ett hadde rein vært på ferde, og i ett rein eller elg. Det ble også funnet ei maurtubbe der det var romstert noe, men ingen bjørnespor i nærheten.

— Men kan det ikke være mulig at eventuelle bjørner fortsatt befinner seg i hit?

— Den muligheten er liten. I grensetraktene mot Sverige er nå

22 bjørner med radiosendere under observasjon, og disse lever under omtrent de samme klima-forhold som i Vassfaret. 21 av disse hadde kommet ut før helga. Tre befinner seg i Hedmark fylke, og alle disse har vært i aktivitet en måneds tid allerede.

— Innebrøter så dette at alle drømmer om bjørn i Vassfaret må oppgis?

— La oss ikke si det så sterkt, sjøl om det vil bli vanskelig å snakke om noen fast stamme. Men fortsatt er vi interessert i de observasjoner som måtte forekomme.

Og alle som deltok i lørdagens aksjon fortjener takk. Utallige ki-

lometer ble tilbakelagt, og vilt-nemdene hadde en kjeipejobb med å dele inn området i hensiktsmessige roter og organisere mannskapet. Ei gjennomsnittlig rote var på fem ganger fem kilometer. Det ble ellers sørget for noe tettere med mannskap i sjølve kjerneområdet. Og folk ble sendt inn langs alle tenkelige adkomstveger.

La oss føye til at en annen aksjon av omtrent tilsvarende slag ble gjennomført samtidig. Ifølge Helgeland Arbeiderblad skulle bjørnene i Grane og Hattfjelldal føres i manntall denne helga.

Arne Nilsen Bjørkli med de tre gaupene han skjøt mandag kveld.
Foto: R. ENOKSEN

TROMSØ: På under et kvarter felte bonde Arne Nilsen Bjørkli fra Reisdalen i Nord-Troms tre gauper mandag kveld. Dyrene – en mor og to årsgamle unger – gir Bjørkli en god ekstrainntekt.

Bjørkli observerte først den største gaupa fra bilen. Han dro hjem og hentet rifla, iførte seg skaller på beina og snek seg til-

bake til det stedet han så dyret. Han traff på det umiddelbart, og fikk tilført den et skudd i brystet. Kort etter dukket de to årsgamle ungene opp. I løpet av ti minutter var også de avlivet.

Troms har en stor gaupebestand, som ifølge rovviltkonsulenten i fylket tåler beskatningen som kan skje fra 1. februar til 1. april. Bjørkli kan beregne

seg 3000 kroner i skuddpremie for hvert dyr, og i tillegg kan han få 1000 kroner pr. dyr dersom han sender dem til Norsk Institutt for naturforskning. Skinnene og hodeskallene får han beholde, og Bjørkli er allerede tilbudt vel 6000 kroner for hvert skinn.

Tre gauper skutt

ADRESSEAVISEN, TRONDHEIM,
FREDAG 15. MARS 1991

Gift til fangst

av Paul Granberg.

Tidligere var bruk av gift til bekjempelse av såkalte "skadedyr" vanlig utbredt. Den sansynnlivis eldste form for slik bruk av gift, var spesialpreparerte åter med ulvelav - en spesiell lavart som vokser på tørrfuru. Senere har en rekke giftstoffer blitt brukt. Mest kjent er kanskje stryknin, arsenikk samt fosformos. De to førstnevnte ble vesentlig brukt til større dyr som rev, ulv og bjørn, mens fosformos først og fremst ble brukt mot kråkefugler.

Bruk av gift til fangst ble av flere grunner forbudt i Jaktloven av 1951, men loven gav adgang til visse dispensasjoner, samtidig som en del ulovlig bruk nok forekom. I 1971 kom et totalforbud i forskrifts form. Denne forskrift ble videreført i Viltloven av 1981.

Etter dette er det gjort fremstøt for at det igjen skal bli lov å bruke gift til fangst, og det er forlydende om at det i forbindelse med høring av forslag til den lovendring som nå skal forelegges Stortinget, fra enkelte hold skal være stilt slik forslag.

Folk som har opplevd å komme til giftåter som har blitt liggende en tid uten tilsyn, kan fortelle om makabre syn. Arter som både fjellrev og rødrev, ørner, hauker og en masse kråkefugler har ligget strødd omkring. Det er selvfølgelig bekjempelse av kråkefugler i såkalt "viltstellmessig" øyemed, som fremheves som grunn for at slik fangst igjen bør bli tillatt. Men i kjølvannet bak dette, lurer uungåelig den generelle og foreldede rovviltbekjempelsen.

En ting er sikkert: Er det UNATURLIG mye kråkefugler, så må det skyldes at mennesket oppfostrer dem kunstig. Da må ondet tas ved roten. Det er lite fornuft i å behandle symptomene, når årsaken ligger i vår manglende ivaretagelse av søppel!

I senere tid er det ting som tyder på en ganske utstrakt ulovlig bruk av giftstoffet alfakloralose, til slik fangst. Det er ingen, eller helt unntaksvis lovlig bruk av dette stoffet i Norge, men det er likevel omsatt en betydelig mengde av stoffet de senere år. Senest i vår har det vært tilfeller av "mystisk" fugledød, og nylig ble et jaktpoliti anmeldt for bruk av dette stoffet til bekjempelse av kråkefugler.

Etter at bruk av gift til jakt og fangst ble forbudt i Norge, har enkelte røster hevet seg for at det igjen skal bli tillatt å bruke gift - først og fremst til bekjempelse av kråkefugler. Et aktuelt stoff er alfakloralose, som tilhengerne av slik fangst (av forståelige grunner!) kaller for et "sovemiddel". Også pressen bruker ofte denne betegnelsen.

Overlege Hans J. Engan har tidligere arbeidet mye med giftstoffers virkning på dyr. I denne artikkelen redegjør han for stoffets virkninger og bivirkninger.

red.

Alfakloralose er gift - ikke sovemiddel!

Innledningsvis vil jeg påstå at alfakloralose ikke er et "sovemiddel". Alfakloralose er et stoff som på alle måter dekkes av begrepet "gift". Ja, det er til og med en svært sterk nervegift, og brukes nesten utelukkende til å drepe dyr (pattedyr og fugl). Etter norsk viltlovgivning er det forbud mot bruk av dette stoffet.

Innledningsvis vil jeg også hevde at det er feil å påstå at det kunne være et humant hjelpemiddel i viltstellet. I likhet med alle andre giftstoffer brukt til jakt og fangst kan det være inhumant. De fleste som kjenner til de stoffene som ble brukt tidligere, f. eks. stryknin, arsenikk, fosformos o.s.v., vet at de medførte smertefull død for dyrene. Ferre kjenner til at "bedøvende" stoffer som f. eks. barbiturater (veronal) og alfakloralose også kan ha dyrevernmessige betenkelige sider. Bl.a. dette vil jeg komme inn på i denne artikkelen.

Typisk for virkningen av disse stoffene er at det først går noen minutter før de kommer over i kretsløpet. deretter "sovner" dyrene, gjerne etter en innledende fase med uro. I løpet av denne tiden kan dyrene, spesielt fugl, flytte seg ganske langt fra stedet der giften ble inntatt. Hvis den inntatte dosen er stor nok, dør dyrene p.g.a. lammelser av sentrale nervefunksjoner. Ihjelfrysing kan være en medvirkende årsak i kaldt vær, ettersom også temperaturreguleringen blir påvirket.

Dyrevernmessige problemer oppstår hvis den inntatte dosen ikke er stor nok. Når dyrene da våkner opp etter kortere eller lengre tid, vil de ha fått skader. All erfaring både med dyr og mennesker som blir liggende bevisstløse en tid p.g.a. forgiftninger, viser at de til dels får alvorlige skader. Jeg kan kort nevne - liggesår og døde vevspartier p.g.a.

trykkskader - skader på hud, øyne og lemmer p.g.a. forfrysninger - lam-
melser av lange nervebaner p.g.a. ukontrollert trykk på disse - luftveis-
infeksjoner p.g.a. opphopning av slim osv osv. Dyr som på denne måten
våkner opp igjen, vil kunne dø etter langvarige lidelser.

Dyrevernmessig må også nevnes at forgiftede dyr av og til blir skadet av
sine egne artsfeller. Det gjelder f.eks. kråke- og måkefugler, som man har
sett kunnet angripe og bl.a. hakke ut øynene på dyr med avvikende oppførsel.

En svært alvorlig faunamessig/naturvernmessig bivirkning ved bruk av alle
giftstoffer - også alfakloralose - er at de også kan ramme andre dyrearter
enn det som var tilsiktet. Legges giften i egg, noe som har vært vanlig,
vil man også kunne drepe andre arter av eggspisende dyr. Legger man giften
i annet organisk materiale, f.eks. fisk eller kjøtt, har man mindre kontroll
med den inntatte dosen, samtidig som enda flere arter kan bli rammet f.eks.
fredede arter av rovdyr og rovfugl. Det foreligger undersøkelser fra flere
land som viser dette.

Medvirkende til slik faunamessig/naturvernmessig bivirkning er også andre
forhold som er verdt å nevne. Man vet at når forgiftede dyr stikker seg
bort før de dør, vil de kunne bli spist av åtseletere. Fordi man nød-
vendigvis må bruke adskillig større dose enn det som kan virke under ab-
solutt ideelle forhold, vil et slikt dødt dyr kunne inneholde nok gift
til å drepe eller skade større dyr i neste omgang, f.eks. hunder, rev,
større rovfugl osv. Det foreligger flere materialer fra utlandet som viser
dette.

Et forgiftet dyr vil også være svært utsatt for å bli tatt av rovdyr/rovfugl
før det dør. I den innledende fasen av forgiftningen vil dyret være urolig,
virre omkring, og blir gjerne til slutt liggende ubeskyttet med rykninger og
kramper. Et slikt dyr vil tiltrekke seg oppmerksomhet og bli tatt, nettopp
med slike sekundærforgiftninger som følge.

Det var således ikke uten grunn at all bruk av gift til jakt og fangst ble
stoppet i 1971, etter at de imidlertid da var tillatt brukt etter dispensasjon
fra den gamle jaktloven. Medvirkende til at det ble stoppet i 1971 var bl.a.
også at Veterinærdirektoratet den gang konkluderte med at slik bruk av gift
måtte ansees å være i strid med Dyrevernavens hovedparagraf. Alfakloralose
var - og er - intet unntak i så måte. Dette giftforbud er deretter naturlig-
vis videreført i den någjeldende Viltloven.

Fra jegerhold, bl.a. fra kretsene omkring "rypeprofessoren" Johan B. Steen og "fangstmannen" John S. Opdahl, er det i årevis blitt presset og propagandert for å få lov til å bruke alfakloralose til bekjempelse av kråkefugl. Alt for mange jegere har latt seg besnære av propagandaen for dette såkalte lettvinde midlet i viltstellet, og dette har bl.a. ført til ganske utbredt ulovlig bruk.

Jeg vil i det lengste velge å tro at svært mange ikke har vært klar over de biologiske virkningene av dette stoffet i videste forstand, og at de derfor heller ikke har skjönt at bruken strider mot en rekke viktige prinsipper innen human og akseptabel viltforvaltning. Derfor skal bl.a. Direktoratet for naturforvaltning ha honor for at det har avvist alle forsøk på å få forandret viltlovgivningen på dette området.

Hans J. Engan

Leter etter dødsårsak

De 68 måkene og to kråkene som ble funnet døde i Våler for en tid siden var ikke syke på naturlig måte. Det er ytterligere bekreftet fra Veterinærmedisinsk Institutt. En

har fått flere svar fra veterinærmyndighetene som har foretatt såvel parasittologiske som histologiske undersøkelser. Det mest sannsynlige er at måkene er forgiftet.

skjedd. Er det alfakloralose som er brukt er det etter mitt syn snakk om miljøkriminalitet som må etterforskes av politiet, sier kommunelege Johan Bjerkvik i Våler.

HAMAR DAGBLAD 28.5.'91

AV
MARIANNE LINDBOE

Det er gjort undersøkelser for å finne ut mulige sykdommer, parasitter eller vevsforandringer. Det kan også bekreftes at måkene ikke var bladanforgiftet, altså forgiftet med plantevernmidler.

Det som er mest aktuelt nå, og igrunn det eneste en har igjen å undersøke er om fuglene var forgiftet med alfakloralose, et sove-middel som blir brukt på dyr.

— Dette middelet ble solgt i store mengder for noen år tilbake, men er nå reseptbelagt, sier kommunelege Johan Bjerkvik.

Visstnok skal dette middelet har blitt brukt for å utrydde uønskede fugler her i fylket tidligere.

— Det er nesten bare dette som står igjen å undersøke. Er det ikke slik forgiftning vi har med å gjøre vet man ikke hva som kan ha

IKKE SYKE: Det er ytterligere bekreftet at Våler-måkene ikke var syke på naturlig måte og at de mest trolig er forgiftet. (Foto: Morten Svesengen)

HI-JAKT I SIBIR

av Paul Granberg.

Den 3.mars 1932, ble jakt på bjørn i vinterhi forbudt i Norge. Da ble det vedtatt en lov som fredet bjørnen i tidsrommet 2. november til 14. mai.

For ikke lenge siden slo enkelte lokalaviser og et større ukeblad, stort opp at tre jegere fra Hedmark hadde vært i Sibir på bjørnejakt sist vinter. Jakten var behørlig skildret, med fargebilder og beskrivelse av hvordan jegerne var eskortert til hiene - som på forhånd var lokalisert av stedlige yrkesjegere. Videre hvor vanskelig det var for guidene å få jaget bjørnen ut i dypsnøen, og hvordan jegerne sto på 15 meters hold og plaffet dyret ned. Etter en vodka-svingende middag og overnatting, ble de fraktet med helikopter til neste hiområde, og det samme gjentok seg inntil alle tre hadde skutt sine bjørner.

Det var ganske vanlig for noen år siden, at temperaturen krøp under minus 40 grader i mange Hedmarksbygder i dagene før jul. I denne temperaturen fór bygdeslakteren fra gård til gård, leide ut store okser og andre dyr fra fjøset, skjøt dem i skallen med salongrifle eller slaktemaske for deretter å stå ute i sprengkulden og ferdigslakte dyret.

Likheten er slående! Jeg skulle tro at bygdeslakteren ofte løp en vel så stor risiko som de her omtalte bjørnejegere, men ble det slått stort opp i pressen?

Å stå på 15 - 20 meters avstand med dagens moderne jaktrifler og plaffe ned en bjørn som på det nærmeste står fast i snøen, og som sikkert er ute av stand til og orientere seg etter å ha kommet ut av et mørkt hi, kan neppe innebære risiko eller bragd av noe slag. Dertil kommer at jaktkamerater og guider sto klar med våpen, om noe skulle gå galt!

I diskusjonene om Norges ansvar for å sikre våre store rovdyr mot utryddelse, får vi ofte høre at artene er "sikret" i Sibir.

Norge forbød denne jaktformen for omtrent 60 år siden, da det var klart at den førte til utryddelse. Nå setter altså norske jegere (og turoperatører) inn den samme jaktformen mot bjørnestammen i Sibir, samtidig som det skrikes etter hardere jakt på de få bjørnene som "krenker norsk territorium" fra våre naboland!

Jeg er selv storviltjeger, og har vært det i hele mitt voksne liv. Derfor har jeg sympati for en "renslig" jakt på arter som tåler - eller endog trenger beskatning. Jeg kan også forstå at man i disse tider søker å utvide kontakten med sovjet. Men har man da ikke andre muligheter enn å sende norske jegre dit for å praktisere jaktformer som vi selv har erfart bærer galt av sted, og som vi til overmål ser på som usportslig og barbarisk?

Sovjets behov for vestlig valuta forstår vi. At utenforstående nasjoner ikke uten videre kan legge seg opp i russernes jaktlovgivning er også klart. Men hva med toroperatører og jegere - har ikke de et moralsk ansvar?

Det burde være mulig å finne mere "renslige" og fornuftige investeringsalternativer.

Hedmark sau- og geitlagslag aktivt med i bjørneforskningen

Et betydelig antall søyer og lam - ca. 100.000 på landsbasis - går hvert år tapt på utmarksbeite. Mange av dem er rovdyr drept. Av totaltapet utgjør bjørneskadene kun en liten andel, omkring en prosent av totalen, eller mindre. Lokalt derimot, kan bjørneskadene være av betydelig omfang, og saueiere som blir berørt, rammes ofte hardt. I motsetning til de andre rovdyrartene, har bjørnen en tendens til å foretrekke søyer. Dette gjør bjørneskadene kanskje særlig bryssomme. Bjørneangrep på sau er hovedsaklig konsentrert til grensetraktene mot Sverige. Særlig utsatt er Hedmark øst for Glomma, og deler av Nord-Trøndelag/Nordland og Indre Troms.

Skademønster

Bjørneskader karakteriseres ved at selv om skadeomfanget kan være betydelig, er ofte skaden arealmessig konsentrert til å berøre en enkelt eller noen få saueiere. I en del nabobesetninger blir det påfallende ofte ikke registrert skade. Et annet karaktertrekk ved bjørneskade er at det etter endt angrep på sau ikke er uvanlig at det går dager, uker, eller av og til måneder, før bjørnen eller bjørnene slår til igjen. Dessuten er enkelte beiteområder utsatt for bjørneangrep år etter år, mens nabobesetninger stadig går fri.

Noen eksempler skal nevnes. Trysil er den kommunen i Norge der det er skutt flest bjørner etter krigen, mange av dem som såkalte slagbjørner. Her går sauen spredt, og i femårsperioden 1986-90 var sauen fordelt på ca. 23 atskilte beiteområder med en til tre besetninger i hvert område. Syv av disse beiteområdene hadde bjørneskader tre, fire eller alle fem av årene, mens det i åtte av beiteområdene ikke ble registrert skade i det hele tatt. Videre ble det i nabokommunen Engerdal i samme femårsperiode påvist betydelige bjørneskader i

Veterinær Egil O. Øen med en bedøvet bjørn i Sor-Trysil våren 1990. Dette var en 5-årig hannbjørn som brukte arealer fra Finnskogen i sor til Roros og Sylane i nord.

Av Petter Wabakken, forskningsstipendiat ved Norsk Institutt for Naturforskning

årene 1986, 1987 og 1989 (langt over 100 sauer dokumentert drept av bjørn). I 1988 og 1990 ble det derimot ikke påvist bjørneskade noe sted i denne kommunen. Dette til tross for at bjørner i Hedmark har vist seg å bruke arealer større enn både Trysil og Engerdal til sammen.

Men hvorfor er det slik? Hva er mekanismene bak bjørneangrep? Og er en slagbjørn for alltid slagbjørn? Til tross for mange års forskning på både bjørn og sau står disse og flere spørsmål ubesvart. Grunnen til det er trolig at radiomerkingsteknikken først nylig ble tatt i bruk av forskningen her til lands.

Radiomerking av bjørn

Den første ville bjørnen ble radiomerket i Nord-Amerika allerede i 1959. Under bedøvelse ble den påført Halsbånd med en radiosender, og deretter sluppet fri. Seinere er godt over 1.000 bjørner radiomerket og studert der borte. Fordelene ved metoden er at via den lille radiosenderen kan hvert enkelt dyr følges så ofte og så lenge som ønskelig, eller så langt som økonomien strekker til.

Radiomerkingsteknikken har således vært kjent i mange år, men ble ikke tatt i bruk på bjørn i Norge før i 1988. Da ble det merket dyr både i Trysil og Engerdal, begge innenfor rammene av Det Svensk-Norske Bjørneprosjektet (se Jakt og Fiske, april 1989). Dette er et forskningsprosjekt som i utgangspunktet ikke studerer konflikten bjørn-sau, men som har i oppdrag å skaffe generelle kunnskaper om artens biologi under skandinaviske forhold (bjørnetetthet, vandringer, arealbruk, repro-

Hedemarken . . .

duksjon osv.) Prosjektets økonomi har hver sesong tillatt lokalisering av bjørn en gang i uka, hovedsaklig fra fly.

Bjornens atferd blant sau på utmarks-beite

For å kunne følge enkelte bjørner mer i detalj, søkte bjørneprosjektet om egne midler til et delprosjekt kalt «Bjørn blant sau på utmarks-beite». Målsettingen med denne forskningen er å skaffe kunnskaper om bjørnens atferd som kan være av betydning både for saueiere og forvaltning med tanke på forebyggende tiltak for å begrense fremtidige bjørneskader. Etter at Direktoratet for Naturforvaltning hadde gitt tilsagn om økonomisk støtte for 1990 og 1991, tok forskningsprosjektet initiativ til et samarbeid med Hedmark sau- og geitallslag. Fylkeslaget ble invitert til aktiv deltagelse i prosjektet, og fikk tilbud om å velge i en rekke med aktuelle problemstillinger å forske på. Det ble tidlig klart at et slikt pionérprosjekt ikke kunne gape over for mange problemstillinger, så det måtte prioriteres. Så hvorfor ikke la saueierne være med på de prioriteringene?

Fylkeslaget og rovdyrutvalget var positive, og etter en høringsrunde og diverse møter i lokallagene ble tilbudet akseptert. En syvpunkters samarbeidsavtale ble vedtatt. Hvert enkelt beiteområde i undersøkelsesområdet ble tegnet inn på kart. Saueierens navn og antall dyr som var sluppet ble også notert. På den måten kunne saueierne kontaktes når en radiomerket bjørn hadde passert gjennom deres område. To kontaktpersoner for slike meldinger ble oppnevnt blant saueierne i hver kommune.

Undersøkelsesområdet for detaljert oppfølging av bjørn ble begrenset til kommuner der husdyreierne ønsket samarbeid og informasjon om bjørnens bevegelser gjennom beitesesongen. Med unntak av deler av Finnskogen ble saueierne i hele det sentrale bjørneområdet i Hedmark med på undersøkelsen (fig. 1). Det gjaldt kommunene Trysil, Engerdal og Rendalen, Stor-Elvdal, Åmot, Elverum og Våler øst for Glomma.

Bjørneskadene i Hedmark er stort sett konsentrert til øst for Glomma, men sommeren 1987 slo bjørnen også til i Ringsaker kom-

mune. Saueierne her ønsket en beredskap - i tilfelle - og ble derfor også med i fjorårets undersøkelse.

Problemstillinger

Høyest prioritert var forskning på følgende spørsmål: Når på døgnet er bjørnene mest aktive, og når er de i ro? Hvor langt flytter bjørnene seg gjennom et døgn (variasjon og gjennomsnitt i ulike perioder av beitesesongen)? I hvor stor grad oppsøker bjørnene saubeiteområdene; i så fall hvilke beiteområder og om mulig hvorfor? Lar bjørner seg skremme bort fra et beiteområde, og hva blir i så fall effekten?

Tre radiomerkede hannbjørner ble fulgt i bjørn-sau prosjektet 1990. En ble radiomerket i Trysil (bilde s. 108) en annen i Rendalen og den tredje på svensk side øst for Engerdal. Yttergrensene for området den sistnevnte bjørnen brukte er vist i figur 1. Som eksempel på enkelte bjørners arealbruk, besøkte denne bjørnen 10 av de 11 Hedmarks-kommunene der det med sikkerhet ble påvist bjørn i fjorårsesongen.

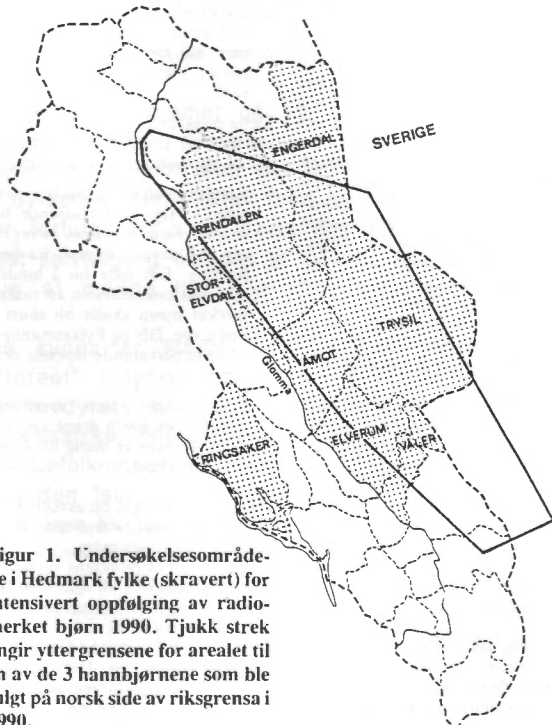
Bjørnene ble lokalisert omtrent

annenhver dag. Dessuten ble de fulgt intensivt i halvtimes-intervaller, 24 timer hver 14. dag. Da ble alle tre fulgt samtidig. De ble oftest lokalisert med peileutstyr fra bil, men fly ble også tatt i bruk når signalene fra bjørnernes radiosendere ikke kunne høres.

Foreløpige konklusjoner

Det er for tidlig å kunne gi bastante konklusjoner, og datainnsamling vil pågå også kommende beitesesong. Deretter skal prosjektet avsluttes og resultatene presenteres i sin endelige form. Enkelte erfaringer fra fjorårsesongen skal likevel kommenteres.

De tre bjørnene benyttet alle store arealer på begge sider av riksgrensa. På norsk side besøkte de minst fem, åtte og ti kommuner hver. For to av bjørnene var yttergrensene for arealbruk større enn undersøkelsesområdet øst for Glomma (fig. 1). De kunne også forflytte seg fort. En av dem gikk på fem døgn fra Nord-Värmland (sør for Trysil), til Tolga, ikke langt fra Røros.

Figur 1. Undersøkelsesområdene i Hedmark fylke (skravert) for intensivt oppfølging av radiomerket bjørn 1990. Tjukk strek angir yttergrensene for arealet til en av de 3 hannbjørnene som ble fulgt på norsk side av riksgrensa i 1990.

Beiteområdene for sau ble bare i liten grad besøkt i første halvdel av beitesesongen. I siste halvdel av beitesesongen ble bjørnene oftere lokalisert i områder med sau. Det ble gjort forsøk på å skremme bjørn ut av enkelte beiteområder. I kritiske situasjoner var det døgnvakt, og i ett tilfelle fikk felpersonalet nattertid beskjed om å gå mellom bjørn og sau. Bjørn skremt ut av et beiteområde, oppsøkte ikke umiddelbart et nytt beiteområde.

Samarbeidet mellom bjørneprosjektet og Hedmark sau- og geitalslag gikk stort sett knirkefritt i fjorårsperioden. Det oppsto riktignok enkelte episoder med noen lokale saueiere, på grunn av misforståel-

ser og mangel på informasjon. Det skal presiseres at forskningsprosjektet ikke har forvaltningsmyndighet over radiomerkede bjørner. Men prosjektledelsen har fortløpende holdt forvaltningen. Fylkesmannen i Hedmark og Direktoratet for Naturforvaltning, orientert om aktuelle hendelser. Forebyggende tiltak som ble gjennomført parallelt, er beskrevet i «Miljørapport 1991, rapport 44», og kan bestilles hos Fylkesmannen i Hedmark. Som nevnt fortsetter bjørn-sau prosjektet i 1991, men med visse justeringer av samarbeidsrutiner og problemstillinger som skal prioriteres i felt. For alle parter er det bare å håpe at sommeren ikke blir altfor stri!

og få dem under behandling eller avlive dem.

I tillegg vil Wabakkens folk prøve å aktivt avbryte angrep, og eventuelt fjerne den aktuelle bjørnen. Dette er også et særdeles vesentlig punkt for oss som dyreholdere. På lengre sikt mener vi at prosjektet vil gi sikrere data om de bjørnene som opererer på norsk side av grensen. Har vi en egen stamme, eller er det kun slik at våre områder er periferen av den svenske stammens område? Dette vil vi forhåpentlig få svar på, og dette vil helt sikkert påvirke den norske forvaltningen.

Områdebruken til bjørnen er også meget interessant sett i relasjon til saueholdet. Oppsøker bjørnen sauen helt bevisst (næringsøk), eller «snubler» den over våre små, på vei fra et sted til et annet? Hvorfor går den i så fall «amok»? Hvorfor dreper den mye mer enn den kan spise? Er det tilfeldig, eller har det sammenheng med en form for «frustrasjon»? (er det unge hanner på søk etter binner?)

Det kan listes opp mange spørsmål, vi mener vi har mye å hente både på kort og lang sikt med å stille oss positive til et samarbeid som egentlig ikke krever noe annet av oss enn å prøve å lage til oversikt over hvor beitedyra våre går, og hvor mange dyr hver enkelt slipper.

– En kan naturligvis innvende at radiomerking er en ulempe fordi vi ikke innvilges fellingstillatelse på disse bjørnene. Til det er å si at uansett om vi vil, eller ikke, så blir disse bjørnene radiomerket. Uansett om vi vil, eller ikke, så er de store rovdyra våre fredet. Med andre ord – vi kan velge om vi vil være med å få gratis informasjon og å stille oss positive til prosjekter som vil kunne få stor innflytelse på bruk og forvaltning av utmark i fremtiden. Eller vi kan velge å stille oss negative, grave oss ned i skyttergraver, bevæpnet til tennene med mer eller mindre velfunderte argumenter mot fredning, mot rovdyr, mot alt som hindrer fri næringsutøvelse og legger begrensning på vår «suverene» bruk av utmark.

Spørsmålet blir da om vi i lengden er tjent med å isolere oss på denne måten? Utvalget mener at ved aktivt å være med i dialog, i debatt og i samarbeid med samfunnet rundt oss, har vi som saueholdere størst sjanse til å være med å påvirke nærmiljøet vårt, utforme fremtiden vår så bygda kan overleve.

Rovdyrutvalget i Hsg 1990.

Prosjektet: Forebyggende tiltak – Radiomerket bjørn blant sau på utmarksbeite

Hedmark sau- og geitalslag og Rovdyrutvalget i Hsg, har helt siden starten på radiomerkeprosjektet til Wabakken, vært interessert i opplysningene dette prosjektet kunne tilføre saueholdet sett i relasjon til rovdyrskader forvoldt av bjørn. Da prosjektleder Petter Wabakken henvendte seg til Rovdyrutvalget med tilbud om mer aktivt samarbeid fra saueholderne, stilte vi oss svært positive til dette. Utvalget ble bedt om å komme med et oppsett over hvilke områder av prosjektet vi så på som interessante. Etter et møte hos Fylkesmannens miljøvernvedlegg der både Wabakken, Direktoratet for Naturforvaltning og fylkesmannens folk, foruten hele Rovdyrutvalget var tilstede, ble saken forelagt fylkestyret som ble meget interessert, og som stilte seg til disposisjon for å være med å informere lokallagene.

Det ble innkalt til et møte med de lokallag som har vært sterkt berørt av bjørneskader, 10 i alt, og Wabakken orienterte om prosjektet. Lederne ville ha tid til å diskutere opplegget i sine styrer, så Wabakken ga de en ukens frist, han måtte ha svar fort p.g.a. søknad om midler o.s.v.

7 lag viste seg positive til å bli med på prosjektet. Det ble utarbeidet kart over beiteområdene med data for hver enkelt bruker, dyretall etc.

Det ble utarbeidet retningslinjer for dette samarbeidet. Det var i alt 7 punkter, de fleste gikk på rent praktisk gjennomføring av prosjektet, antall peilinger pr. periode o.l.

Men i tillegg kom noen punkter som angikk den rent praktiske nytten saueholdet kunne få av å være med, sitat:

5. Eventuelle skader vil bli kartlagt ved at saueholderne blir informert når radiomerket bjørn har passert gjennom deres beiteområde.

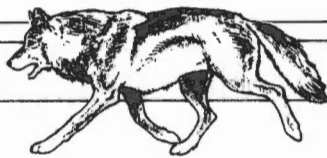
Dette punktet forutsatte at områder var med på samarbeidet og hadde gitt de opplysningene som trengtes.

6. Rovdyrutvalget og utvalgte personer i Hsg, vil fortløpende bli orientert om bjørnens bevegelser. 2-3 dager i ettertid fra forflytning. Det siste for å hindre spekulasjoner dersom en radiomerket bjørn skulle bli skutt i nødverge. DN og Fylkesmannen vil være tilsvarende løpende orientert.

7. Peilepersoner som eventuelt skulle se en bjørn drepe sau, vil gjøre det som er mulig for å avbryte angrepet.

Her kunne det også bli aktuelt å gå inn for å «støkke» bjørnen, eller flytte den på annen måte.

Som en ser av punktene var dette en unik sjanse til å bli «gratispassasjer», ombord i Wabakkens prosjekt. Tross alt så vil vi fort få rede på om det er i ferd med å skje noe galt i områdene våre. Dette gir oss mulighet til å raskt få frem skadedokumentasjon, og ikke minst mulighet for å finne skadde dyr hurtigere

Er det bjønn i Dagali?

*To Osloskiløpere
ser mystiske spor.*

Lensmann Foss trek- ker av bjønnefellen og finner jerven.

I «Aftenposten» for i går oppdager vi følgende:

To påskeskiløpere fra Oslo traff lørdag før pålmsøndag på spor etter et sjeldent stort eksemplar av en bjørn oppe ved Dagali. Bjørnen var tydensynlig blitt skremt ut av hlet og var nå ute på langtur. Skiløperne fulgte sporene i tre dager uten å komme den inn på livet. Den hadde tatt veien forbi Ustetind og gikk sydover mot Gjøsvassstølen og Reinhovstua, hvor den bl. a. skremte en reinflokk. Så gikk den tilbake over Halvorsvann, forbi Ustetind mot Ustaaset, hvor den ble vekk i uværet.

Dagali hører til vår gode venn lensmann Foss' distrikt, og vi vil nå gjerne ha rede på om han følger godt med i hva som skjer i hans distrikt. Riktignok er det et stort domene han hersker over. Men bjørn er nå en gang ikke en dagligdags gjest i våre dager, selv ikke i Uvdal.

Vi får fatt i lensmannen.

— Nei utenom en anmeldelse på en hjemmebrenner har jeg ikke fått noen anmeldelser, humrer lensmannen skeptisk i den annen ende av tråden. — Men jeg tror nok at sjøl om jeg ikke er noen Sherlock Holmes, at jeg kan kaste lys over bjørnehistorien med. Vi har oppe i fjella våre i lengere tid hatt en gammel rusk av en jerv. Og når jeg hører de trakter hvor karene skal ha fulgt «bjørnespora», kan dette stemme med de trakter hvor jerven har holdt til. Denne jerven har noen store «foteblar». Den hører til den typen som kan gå på vannet. Jeg tror det derfor er mest sannsynlig at det er jervesporene Oslo-karene har sett. Jeg tror det er lite sannsynlig at det for syblikket er noen bjørn i mitt distrikt. Skal jeg komme over noen skal det hurtigst bli varslet.

FRAMTIDEN, DRAMMEN, 3. APRIL 1940

Bjørn i Norge.

Vassfaret og traktene der om kring er et fristed for de få eksemplarer av skogens konge vi ennå har tassende rundt i landet vårt. Her får den gå i fred for vebnede manngarder og djerve jegermenn med grovkalibrede jagasinrifler. — Vi har bjørn i Sogn også, — enkelte steder i Hallingdal og Valdres sees den også nå og da. Fra Nord-Sverige streifer den ofte over grensen til Nord-Norge på små visitter, men ofte jages den fort hjem igjen til Norrlands skoger. Innerst inne i Sør-Varangers urørte ødemarker trives også en liten stamme.

Det er klart at spørsmålet om bjørnefredning må sees fra to sider, — natur-romantikkerens og bonde-realistenes. Naturromantikkerne, — og det er vel de fleste av oss som bor i byer, mener at denne ensomme, praktfulle gubben fra eventyrene våre er en verdi for landet og naturen vår. Ingen verdi som kan regnes opp i penger, men en naturverdi, en rent følelsesmessig verdi. Dalene våre og de store skogene vil bli fattigere hvis dyreverdensens konge i Norden helt skulle bli utryddet, mener de.

Mange bønder synes at bjørnen er et skadedyr som er en trussel mot folk og fe i marka, og som bør plaffes ned så snart den syner seg. Disse to meninger har stått mot hverandre i årevis nå, kampen har gått høyt i avisenes spalter. Det lar seg ikke nekte at bjørnefrederne den siste tiden synes å ha tatt luven fra bjørnedreperne, i hvert fall i pressen.

I forrige århundre — særlig i 50, 60 og 70-årene var bjørnebestanden ganske anderledes kraftig. Bare i den nevnte tiden ble det skutt opp i mot 8000 bjørn, men siden 1880 er det bare et forsvinnende antall man har fått has på, — de siste årene omtrent ingen.

VARDEN, SKIEN, 20. APRIL 1940

Det blir nu bjørnejakt i Hedalen.

Ialt 7 sauer er revet ihjel.

Det er nu kommet melding om at ytterligere 3 sauer er drept ved Maltsetra, som ligger under Storrustefjellet i Hedalen. Alle tre sauer var gravet ned av bjørnen. Tidligere er 4 sauer revet ihjel på samme sted. Etter hvad det opplyses til oss er det nå meningen å søke om tillatelse til å få frigitte geveerene for å få skutt bjørnen.

Det er derfor saunsynlig at det blir bjørnejakt i Hedalen i høst. Det skal være flere jegerer som har lyst til å legge ute etter bamsen, som etter hvad man kan dømme er en svær rusk. Flere skogsfolk har nemlig sett bjørnespor ved Maltsetra i de siste dager.

VESTOPLAND, GJØVIK, 2. AUGUST 1940

Bjørn i Lunder

SAU DREPT

I STRØMSODDBYGDA.

I får kveld ble en sau funnet drept ved Tistilbråten ca. et kvarters vei fra Amot i Strømsoddbygda. Ved nærmere undersøkelse viste det seg at det var bjørnen som hadde vært påferde. Det var tydelig bjørnespor i nærheten av den stygt maltrakterte sauen.

DRAMMENS TIDEN 28. AUGUST 1940

„La oss frede skogens konge“.

Ordførerne Flatin og Kyrkjebø ber for bjørnen.

La den få naturparker å holde til i.

Buskerud fylkesting fikk i sitt møte i går en bjørnedeбат, som det etter alt å dømme kan bli en litt krigersk forsettelse i dag. Foranledningen til denne debatt var forslaget fra landbruksnemnda om uttalelse i anledning jaktloven.

Med hensyn til bjørnen foreslår nemnda at fredningsstia blir fra 15. oktober til 15. april. Med andre ord — den tia den vanligvis ligger hi.

Kyrkjebø — som er fra bjørnefronten borte i Telemark — fant det for søll at det skulle være adgang til å skyte bjørn fra 15. april til 15. oktober. Vi har også en gang hatt mammutt i dette landet. Men dens levninger finner vi nå bare på museer. Skal våre etterkommere kanskje oppleve bare å finne bjørnen slik? Og skal det hete at i år det eller det ble den siste bjørn skutt i Buskerud? Nå som vi så inderlig godt trenger skapninger med 10 manns styrke og 12 manns vett — trenger vi bjørnen. Jeg trur folk ser litt skjvt på bjørnen fordi om den tar en sau nå og da. Jeg er sjøl fra ei bygd hvor bjørnen har gått over kirkegården, hvor vi har hatt den på gardstuna og på setervollene. Litt har den slått ihjel, men ikke er folket blitt fattigere av den grunn. Det er tap de har funnet seg i. Men jeg trur vi ville bli fattigere i Norge hvis vi ikke lysrer fred for bjørnen. Vi kan komme til å trenge å ha litt å vise fram i Norge, og så får vi heller erstatte det skogens konge kan komme til å gdelegge opppe i Hallingdal eller på andre steder. La oss ikke ta det liv — som til liv er laga! Det riktige må derfor være at vi får opprettet naturparker i Norge — og hvor bjørnen kan rusle om uten å føle

seg trua. La oss ikke gå inn på dette her: Drep ned for enhver pris.

Ennå en forsvarer!

Flatin fra Flesberg holder kanskje ikke til i bjørnetrakter i dag, men hele hans innstilling er for bjørnen.

Jeg er så enig så enig så enig med Kyrkjebø i hans forsvar for bjørnen, sa han. Det har vært slik i vårt land at vi har regnet bjørnen som skogens konge. Den har kanskje vært stiri til å kreve skatt her og der. Men kongen har rett til å kreve sin skatt, som han har rett til mye anna. Og hos folket har denne lov vært godkjent. Ser vi i eventyra våre finner vi også uttrykk for at det er bjørnen og reven som er de grommaste karene. Det er dem som er hovedpersonene. Når det nå er slik at vi ennå har bjørn her i landet får vi finne oss i å være med på å betale den skatten han måtte kreva. La han nå være i fred i noen år. Det er så uvist med konger i landet vårt akkurat nå, og det ser også ut til å bli det frametter. La oss ihvertfall la den få være i fred som vi har her — og ennå har vi skogens konge her!

Wad fra Flå hadde hørt på dette og var synleg arg. Han er jo fra de trakter hvor bjørnen har fart stygt fram. Han forlangte saka utsatt.

Kyrkjebø foreslo: For å bevare de bjørnestammer vi ennå har på enkelte steder i landet opprettes naturparker.

Leira (lunt og under stor munterhet): Er det fylkestinget som skal opprette disse?

Kyrkjebø var etter dette spørsmål også enig i at saka burde utsettes.

Bjørnen i Storrustefjell tatt 8 sauer

4 ihjelrevne sauer funnet igjen søndag.

Som vi meldte mandag har man funnet restene av fire ihjelrevne sauer tilhørende Elsrud på Storruste, og synderen er utvilsomt en bjørn. Søndag fant Lars Elsrud restene av fire andre sauer og tre av disse var gravet omhyggelig ned i nærheten av Manseteren under Storrustefjell. Ialt hadde Elsrud 18 sauer på seteren, og herav er 8 revet ihjel av bjørnen. De gjenværende 10 er nu samlet sammen og går nu på setervollen.

Overalt støter en nu på spor etter bjørnen opunder Storrustefjell og også på vestsiden av Aurdalselven søndenfor Aurdalsdammen er det umiskjennelige merker etter den.

RINGERIKES BLAD, HØNEFØSS, 1. AUGUST 1940

Bjørn i Pasvikdalen og Alta.

I en oversikt for 1939 over vilten i Nord-Norge opplyses i Norges Jeger og Fiskerforbunds Tidsskrift at bjørn er sett på ny i Pasvikdalen og i Matrisdalen i Alta. Skogforvalteren i Alta melder at enkelte bjørner streifer over fra Sverige.

Av ulv er det forholdsvis lite i Øst-Finnmark, derimot er det god bestand av rev og røyskatt. Av dagrovfugler er det middels bestand, mindre av nattrovfugler

VESTFINNMARKEN, HONNINGSVÅG
11. OKTOBER 1940

Ådøling har hyggelig møte med bjørnen.

Begge var på bærtur, men bamsen foretrakk blåbær!

Holder en bjørnefamilie til mellom Vikertjell og Sperillen?

Det er ikke tvil om at bjørnestammen har formeret sig ikke så lite i de senere år. Men «skogens konge» holder sig for sig selv, — og man merker ikke stort til den Den sillojales bjørn fra Storrustefjell som gjorde sig så ubehagelig bemerket for et par uker siden, hører heldigvis til undtagelsene.

Forleden dag var en mann i Adal, Olaf Skramstad så heldig å møte skogkongen i Skollerudmarka på vestsiden i Adal. — Dette er gamle bjørnetrakter.

— Jeg har gått mye i skogen, men har aldri tidligere hatt den ære å treffe bamsen, sier Skramstad i en samtale med Ringerikes Blad. Jeg var ute for å plukke multer, og befant mig bare en halv time fra gården — omtrent halvveis op til setra. Jeg så flere steder avverk etter bjørnen, og plutselig mens jeg gikk og plukket multer på en myr, fikk jeg se en rar stubbe i skogkanten 40—50 meter fra mig. Den røpte på sig — og jeg skjænte straks at det var bjørnen. Den fikk øie på

mig samtidig og satte avsted — ikke inn i skogen, men tvers over myren, så jeg fikk god tid til å se på den.

— Var den stor?

— Jeg har ikke nogen erfaring med hensyn til hvor stor bjørnen kan være — men sporene var akkurat like store som mine egne sko, ca. 28 cm. lange.

— Det var sjensynlig en freddelig bjørn?

— Ja, den satt og spiste blåbær. Man sier at bjørnen tar multer også, men her hadde han ialfall foretrukket blåbærene til tross for at det var multer like ved. Det var tydelig at den hadde opholdt sig her en tid, det var spor mange steder, og den hadde også gravet litt i tuene for å finne ryller.

— Hvor lenge er det siden det blir sett bjørn på disse kanter?

— Like i nærheten av dette stedet var det en mann som møtte bjørnen for 2 år siden. Det er den almindelige mening at en bjørnefamilie holder til mellom Vikertjell og Sperillen. Hvert år blir det sett spor, og så lenge den opfsrer sig så pent, håper ialfall jeg at den fortsatt vil trives her, slutter Skramstad.

— og i nabolaget lå der noen andre sauer som hadde fått samme medfarten.

Den bamsen, den bamsen, som folk vil ha fredet. Men nå ser det ut til at det er en annen og lurere kar som har vært ute denne gangen.

Den kjente jeger E. Bakken mener at gaupen nok må bære skylden for ihvertfall et av disse drapene, kanskje begge. Inne i Vassfaret derimot er det sikkert bjørnen som har vært ute.

GRIMSTADPOSTEN, GRIMSTAD,
4. NOVEMBER 1940

Bjørnen herjer blandt sauene helt nede i Hedalen.

To sauer slått ihjel på jordet ved Heiene.

Igår morges da brødrene Heiene kom ut på jordet fant de en sau ihjel slått 10 meter utenfor husene på gården. Sauen var drept ved et bitt over nakken, bogen var spist op og en del av brystet helt inn til sidebenet var gnaget av.

Sauen hadde gått alene på jordet om natten, men merkelig nok har ingen hørt noe. Det fantes heller ikke spor, men det skyldes den hårde gressvoll som ikke etterlater avtrykk av fotefarene. Det kan imidlertid ikke være tvil om hvem som her har vært på ferde. Bikkjer er det utelukket at det kan være. Det er nok bjørnen som også denne gang har vist sin blodtørstighet. Man kunde se de svære bjørnetennene i kjøttet.

Det er sikkert nok at det har vært bjørn i nordre delen av Hedalen i høst. Man har således flere ganger sett spor etter den helt ned til bygden, og for 14 dager siden — midt på lyse dagen — slo den ihjel en sau bare 200 meter fra husene på Heiene. Denne sauen var drept med et slag av bjørnelabben, og hele brystkassen var knust. Det var ingen tilsted på gården da dette hendte, idet brødrene Heiene var på tømmerhugst oppe i skogen.

Gården Heiene er en av de øverste gårdene i Hedalen og ligger ca. ½ mil nord for Hedalen kirke. Det begynner utvilsomt å bli mindre hyggelig når bjørnen nu i sommer gjentagne ganger avlegger besøk helt inn på husveggen, slik som ved Mansetra i Vidalen, Tiltibråten i Strømsoddbygden og nu ved Heiene i Hedalen.

RINGERIKES BLAD, 20. SEPTEMBER 1940

Bjørnen får som regel skylden.

Gaupen er like lur som Mikkel rev.

Det kommer stadig meldinger om ihjelrevne sauer og alltid sier de som lider tapet at det er bamsen som har vært ute. Den godmodige bamsen skal nå alltid ha skylden. Forleden kom det også en melding fra Hedalen og den gikk simpelthen ut på at bjørnen hadde bitt hodet av en sau like utenfor seterstoa

Strømsoddbygda organiserer 'forsvar' mot slagbjørnen.

Men den vil ikke bli skutt før den forgriper sig
på husdyr igjen.

Bjørnestammen er ikke blitt så stor at det er nogen grunn til å frigi jakten, mener Mikkjel Fønhus.

Bjørnen har gjort sig adskillig bemerket nu i høst efter at den et par år har vært relativt fredelig. I Hedalen og Vassfaret er det som kjent drept ialt 11 sauer og i Strømsoddbygda en. Det dreier sig her om minst to forskjellige bjørner som er blitt blodtørstige. I slike tilfelle er det jo naturlig at man søker å få avlivet disse bjørner, for hvis sauedrepingen skulde få noe omfang, vil det gå ut over hele bjørnestammen. Foreløbig er det ikke så store skader det dreier sig om, men arbeidet for å bevare bjørnestammen kan lett komme i miscreditt.

Vi har henvendt oss til den mann som først og fremst har æren for at den private bjørnefredning kom istand — og dermed også sikkert reddet bjørnestammen fra undergang — forfatteren Mikkjel Fønhus. — Han fremholdt at det ikke var nogen grunn til å ta på vei fordi det var gått med et dusin sauer. Man hadde forutsett at en eller annen bjørn kunde forgripe sig på sau, og derfor blev det også opprettet et fond som erstattet den skade bjørnen gjorde i de skoger hvor den private fredning var etablert. Han hadde ingen sikre opplysninger om størrelsen av bjørnestammen nu, men gikk ut fra at den ikke på nogen måte kan ha blitt så stor at det er nogen grunn til å gi jakten fri slik som før i tiden.

— Og hvis det nu skulde bli totalfredning av bjørnen hele året?

— Det vilde iallfall ikke jeg ha noget imot, sier forfatteren.

Ved henvendelse til Ringerikes politikkammer får vi opplyst at lensmannen i Lunder har fått beskjed om at den bjørn som drepte sau i Strømsoddbygda kan skytes hvis det kan lringes på det rene at det er den virkelige «skyldige» man har fått tak i. Dødsdommen er altså felt, men det er forsåvidt en «betinget dom» idet man vanskelig kan påvise at det er slagbjørnen, hvis den ikke skulde forgripe sig påny, og så å si kan gripes på fersk gjerning. Beslutningen er truffet i henhold til bestemmelsen i jaktloven om at dyr som gjør skade, kan avlives selv i fredningstiden. Lensmann Stenersen opplyser at «forsvaret» mot bjørnen er organisert — 3 mann og bjønn-bikkjer står ferdige til å rykke ut på korteste varsel.

I de nye jaktbestemmelser som blev utferdiget for kort tid siden, blev bjørnen fredet også om høsten — (tidligere var den fredet fra 1. november). Spørsmålet om bjørnen er forsåvidt kommet inn i en ny stilling. Konsekvensen av dette burde være at staten yder erstatning for den skade bjørnen gjør. I Sverige har man en lignende ordning, og hvis skaden ikke skulde bli vesentlig større enn den har vært gjennomsnittlig i de siste årene, vilde det ikke bli nogen stor affære. Nogen stor bjørnestamme er vi ikke interessert i, men landet har råd til å betale litt for å ha bamsen i skogene. Imidlertid er det lite rimelig at det er bønder og småbrukere som skal bære tapet.

Der bjørnen tasser

Meldinger om slagbjørnen inne i Vidalen og Vassfaret

Vi har tidligere bragt melding om at bjørnen avla besøk på stølen til gardbruker Lars Elsrud, Hedalen. Her delikaterter den seg med flere saue-skrotter, skriver «Valdres». Senere kom melding om at fru Sigrid Huset hadde truffet flere eksemplarer av arten. Vi har henvendt oss til fru Huset, som gir følgende opplysninger:

Jeg og min datter var ute på multesanking oppe i Fledda, ikke langt fra Brennesetra. Vi var kommet opp på et høydedrag, og hadde utsyn over en myr som lå langt nedenfor. På Myra var 3 mørke dyr, som det var lett å anta var bjørn; få bragt dette på det rene fikk vi dessverre ikke høve til. På disse trakter er sett bjørn for flere år tilbake.

Bamsen tasser også om inne i Vassfaret. På Aurdalsseteren er 3 sauer borte, og fru Oline Bruskerud mener at det er bjørnen som har tatt dem. Noe sikkert bevis herpå har en imidlertid enda ikke.

Veslebror Elsrud, en modig gutt som har fått slektens egenskaper i vuggelage, fortalte oss nylig at han hadde vært ute for en sjelden opplevelse. Han hadde besøkt sin onkel i «Ellingbu» og kjørte på sykkel heimover. Mellom Aurdalsdammen og Aurdalssetra får han et steds høre at et dyr beveger seg inne i skogen, kvist ble knekket og det dunker i bakken. Nifst var det ja, men gutten rår over tankene og begynner å ringe på klokka. Da setter dyret på flukt i vildeste tempo. Antagelig var det bjørn. Rett opp for dette sted ligger de høye Aurdalsseterfjella, som er kjente bjørnetrakter.

Vår medarbeider var for kort tid siden borte i Asligrenda. Fru Ragnhild Garlie viste da fram en sau som var forferdelig tilredt, og fortalte følgende om hendelsen: To fra Heiene som var oppe i Åsen i ferd med å hugge ved. Da de om kvelden kom hjemover traff de på høyda ved Hagatjern en død sau. De hadde

gått samme velen om morgenen, men da så de intet til den. Dette hadde hendt i løpet av dagen. Sauen var ille tilredt, således var kjøttet på nakken og hele halsen fjernet, tungen var også borte. På siden var det blå merker etter sag. Spor så de ikke da det var tørre bakken. Et tre sto like ved og her var det sparket. Flere mener at dette må ha vært bjørn eller gaupe.

I anledning av disse meldinger uttaler den kjente bjørnejeger Hans Bragerhaug, Hedalen:

Det er helt på det rene at det er en betydelig bjørnebestand på våre trakter. Personlig er jeg av den mening at det er forholdsvis få bjørner. Som er slagbjørner. Det har også vist seg, at får en disse fjernet kan det bli bra i lang tid framover. Den siste bjørnen jeg felte — et praktkeksemplar — beskattet husdyrene. Når det er tale om fredningen, så må vi være klar over at hensikten sjølsagt ikke har vært å oppelske en stor bestand som gjør skade. Det å verne skogens konge fra utryddelse, er en god tanke, men når bestanden auker gjelder det å kunne begrense dens makt til, det vi finner rimelig.

DRAMMENS TIDENDE 7. SEPTEMBER 1940

Historien om bjørnen i Hol

Den kan umulig medføre riktighet,
sier formannen B. J. F. F. —
Bjørnen er forlenget gått i hi.

Meddelelsen fra vår korrespondent i Hallingdal om at det var sett spor etter en bjørn i fjellet mellom Al og Hol har vakt ikke liten oppsikt i jegerkretser, ikke minst i forbindelse med at det samtidig meldes om tre forsvunne okser.

— Det kan umulig ha vært bjørn, sier formannen i Buskerud Jeger- og Fiskerforening, lensmannsfullmektig Georg Skogen, til oss i dag. Saken er den at bjørnen går i hi i oktober eller første del av november. Det ligger snø i fjellet nå og bjørnen har tatt fatt på vintervalen forlenget.

Av samme mening er også bjørneforkjemperen, ingeniør Ravensborg på Embretsfoss, som jeg nettopp har talt med om saken.

Hvis det er forsvunnet dyr der oppe, så er det ganske sikkert skjedd på samme måte som det nylig skjedde i Skoger og Sande: dyrene er blitt slaktet av folk! Vi har eksemplarer på slakt også andre steder i landet, det gjelder både storfe og sau. Ja, det hender også at hester forsvinner som følge av at folk har vært på ferde. Det forsvant forleden to hester fra Romerike og den ene av dem har vi funnet igjen på disse kanter. Nel, «bjørnesporen» har nok vært

etter folk, de. Det er forresten helt urimelig at en bjørn langt sønnenfra Vassfaret skulle ha forvillet seg helt opp i fjelltraktene i Hol på denne årstid og gi seg til å si i hjel okse.

Så dette med bjørnen er sikker en fabel, og jeg håper innerlig at det ikke blir gitt noen tillatelse til å drive jakt etter bjørnen uten at saken er virkelig grundig undersøkt, slutter Skogen, som er tydelig harm på bamsens vegne.

DRAMMENS TIDENDE, 7. DESEMBER 1940

Bjørn i Haugerudåsen° på Aadals østside.

Den kom mot Einar Lien med et stykke av en sau i kjeften.

Lørdag kveld ved 6-tiden var Einar B. Lien i Vikar en tur oppe i Haugerudåsen for å hente noe tyri. Plutselig får han på temmelig lang avstand se noe røre sig mellom trærne like ved Kraktjern. Han var først ikke klar over hvad det kunne være, men da det kom nærmere var det ikke lenger til å ta feil av. Det var en veritabel bjørn og i kjeften hadde den et stykke av en sauefeld, stort som to lommetørklær.

Først da bjørnen var kommet ganske nær, oppdaget den Lien. Den reiste sig på to og blev stående et øieblikk, 8—10 meter fra ham, hvorefter den luntet inn i skogen igjen.

Kraktjern ligger en halv times vei fra bygden, rett øst for Nyhus skole.

Det er blitt borte en sau tilhørende Trond Buttingsrud, men om det er denne sau eller en annen bjørnen har utsett sig som offer, er det umulig å si da det ennu går adskillig sau ute i skogene på østsiden av Adal.

Som et minne om det spennende møte bragte Lien med sig hjem stykket av sauefelden, som bjørnen lot efter sig.

RINGERIKES BLAD, HØNEFOSS, 14. OKTOBER 1940

Full freding av bjørn, villrein, hjort og rådyr i år.

Kort jakttid for hare og fugl.

Administrasjonsrådet har 10. august i år gjort vedtak om jakta som nå stunder til.

Villrein, bjørn, hjort og rådyr blir totalt fredet og jakttida for hare, tiur, røy, orrhane, orrhøne, hjerpe og ryper er fastsatt til en kortere tid mens

elg som vi har nevnt tidligere er totalfredet.

Landbruksdepartementet har fått høve til å gi lov til jakt på elg i enkelte distrikter og de bestemmer da samtidig hvor mange dyr som skal skytes.

ROMSDALSPOSTEN, KR. SUND, 13. AUGUST 1940

Gaupen skyld i sauedrapet i Hedalen.

Som kjent blev en sau drept i Åsli-grenna i Hedalen. Det hendte bare få meter fra husene på gården Heiene. Sauen var bitt over hodet, og det var merker efter tenner. Kort tid i forveien var en sau slått ihjel oppe på

høgda, la. 300 meter fra gården, men det så ut som om den hadde fått voldsommere medfart.

Den kjente jeger og skogsmann E. Bakken mener at gaupen nok må bære skylden for i ethvert fall et av disse drapene, kanskje begge. Inne i Vassfaret derimot er det sikkert bjørnen som har vært ute.

RINGERIKES BLAD, 29. OKT. 1940

Det er ikke bjørn alt som brummer.

Siste bjørnehistorie fra Veståsen.

Fra Bjønøra skrives til «Hadeland»:

Bjørnen grasserer svært i avisenes spalter nå om dagen, og det går jo nesten ikke en dag uten at bamsen må ta skylda for både vettskremte bærplukkere og ihjelrevne sauer. Bygdens mest tungbevegde skyttere mobiliseres for å sette skogens konge ut av spillet, men det er ikke så greit i år, da det ikke finnes rifler hverken i hus eller hytte. Og gå på bjørnen, sjøl den som opptrer i avisspaltene, med bare nevene er ikke hver manns sak. Og her på Veståsen har bjørnen drevet sitt spill i sommer, først som skremsel mot grådige multesankere, og nå her om dagen formådde bamsen å jage tre vokne vedhoggere ned til bygda. De drev og hogg i en skog inne på åsen, da de alle tre ble stående som fjettet ved et ubyggelig brøl inne i skogen. Brølet gikk dem gjennom marg og bein og fikk det til å isne nedover ryggraden på alle tre. Rett som det var kom brølet igjen, og da en av hoggerne også fikk se et loddent uhyre bykse gjennom småskogen et stykke undav, var de ikke sene med å kaste arbeidsredskaper og dra til bygds. De kom fram til gården nokså heseblesende og fortalte stakkåndet om at nå var det bjørn langt framme på åsen. De ville ikke tilbake igjen for noen pris, ihvertfall ikke før de hadde set bjørneskinnet så de var overbevist om at bjørnen var skudt. Et par behjertede karer fikk tak i et par elgbikkjer og bevepnet med en sågodtsom ny eller ihvertfall lite brukt hagle kaliber 12, dro de oppover åsen for å hilse på bamsen. De gikk og de gikk, men de fikk ikke teften av bjørn eller så spor av den. Det var fredelig og stille på åsen, slik som det bare kan være en høstettermiddag med sol over skogen. De kveiket på pipa, hvilte i skyggen av en skjegget gran, og straks ble de var noe som rørte seg borte i skogbrynet. Bjørnen jog sjølsagt gjennom tankene på dem, men de ble nokså snart beroliget da det dukket to smågutter fram i lyset. De hadde vært ute og plukket bær, og det hadde de drevet på med i flere dager nå, fortalte de. De tjente ikke mere med noe annet. Men igår hadde vi morro,

skogen. Brølet gikk dem gjennom marg og bein og fikk det til å isne nedover ryggraden på alle tre. Rett som det var kom brølet igjen, og da en av hoggerne også fikk se et loddent uhyre bykse gjennom småskogen et stykke undav, var de ikke sene med å kaste arbeidsredskaper og dra til bygds. De kom fram til gården nokså heseblesende og fortalte stakkåndet om at nå var det bjørn langt framme på åsen. De ville ikke tilbake igjen for noen pris, ihvertfall ikke før de hadde set bjørneskinnet så de var overbevist om at bjørnen var skudt. Et par behjertede karer fikk tak i et par elgbikkjer og bevepnet med en sågodtsom ny eller ihvertfall lite brukt hagle kaliber 12, dro de oppover åsen for å hilse på bamsen. De gikk og de gikk, men de fikk ikke teften av bjørn eller så spor av den. Det var fredelig og stille på åsen, slik som det bare kan være en høstettermiddag med sol over skogen. De kveiket på pipa, hvilte i skyggen av en skjegget gran, og straks ble de var noe som rørte seg borte i skogbrynet. Bjørnen jog sjølsagt gjennom tankene på dem, men de ble nokså snart beroliget da det dukket to smågutter fram i lyset. De hadde vært ute og plukket bær, og det hadde de drevet på med i flere dager nå, fortalte de. De tjente ikke mere med noe annet. Men igår hadde vi morro, fortalte den ene, med et innfult blink i de blå øyne. Mens vi drev i skogen igår kom vi fra hverandre, og jeg satte i å huje og brøle for å kalde på kameraten. Men det var til ingen nytte. Han ga ikke lystegn fra seg. Men så begynte jeg å banke i trestammene slik som idlanerne gjør når de telegraferer, og da var det ikke lenge før han dukket opp. Det var morro å drive slik å telegraferé og det gjorde vi rett som det var. Vi levte på riktig villmannsvis og brølte, og brummet som bøffelokser, og mens vi holdt på med det kom en diger sau flyende, skremt av ett eller annet. Det dro avgårde som et oljet lyn gjennom skogen, og så så vi tre karer fly avgårde nedover lin. Men hvorfor de ble så redd en uskyldig sau vet ikke jeg. Men løp gjorde de alt hva de var god for. Og her er nokka til den ene. Den har jeg tatt vare på.

Bjørnejegerne så på hverandre, tentde pipa på ny, slang sekken på ryggen og dermed var bjørnejakta slutt for denne gang. Men oppe i skoghølet bak et par grønne tuer satt et par smågutter og holdt seg på maren og lo,

HADELAND,
BRANDBU,
7. SEPTEMBER 1940

Det er for mye bjørn i Valdrestraktene.

På det rene at 12 sauer er drept i Vassfaret.

Hvordan blir det med den private erstatning i år?

— Det er naturligvis vanskelig å avgjøre hva som er riktig og hva som skyldes en mer eller mindre løpsk fantasi med hensyn til alle de rykter som nå går om bjørn i Hallingdal, Valdres- og Ringeriksbygdiene, uttaler kjentfolk som Tidens Tegn har talt med i sakens anledning. Men ett er iallfall sikkert. Og det er at bare i Vassfaret og Vidalen (omkring Bukollen) har den i sommer revet ihjel minst 12 sauer hittil. Dessverre er det vel fare for at det blir flere. En sau kan nå verdsettes til mellom 60 og 70 kroner.

— Men de skadelidende er jo under enhver omstendighet sikret erstatning gjennom den private garanti som er stillet for skade som påføres besetningene av bjørnen?

— Vi får håpe at så er tilfellet, og at de rykter som har vært neynt om at garantien skulle bortfalle, i år på grunn av totalfredningen ikke

holder stikk. All billighet taler i alle fall for at erstatning utbetales — enten av de private garantister eller av det offentlige. Det er ikke rimelig å forlange, at noen få gårdbrukere skal bære omkostningene ved å oppelske en bjørnestamme.

Våre hjemmelsmenn forteller videre at gårdbruker Lars Elsrud på Stor-Ruste i Heidal i sommer har mistet 8 sauer som alle utvilsomt er blitt revet ihjel av bjørnen. Elsrud har setra si i Vidalen i nærheten av Bukollen. Og for ei uke sia ble det drept 4 sauer i Vassfaret. De tilhørte alle gårdbruker Ola Tørkerud.

— Hvorom alting er, uttaler lensmann Skattebo i Bævn, så begynner det nå å bli lovlig mye bjørn i Valdres- og Hallingdals-traktene. Det synes iallfall de som lider skade på buskapen sin, selv om en naturligvis også forstår de hensyn som tilsier å ta vare på landets gjenværende bjørnestamme.

Som tidligere nevnt har landbruksdepartementet som svar på henvendelse om tillatelse til å skyte bjørn i år til tross for totalfredningen meddelt, at «hvis det blir nødvendig» vil sådan tillatelse bli gitt.

OPLAND ARBEIDERBLAD, GJØVIK,
4. SEPTEMBER 1940

Ennu en bjørnehistorie fra Hedalen.

Var det en binne med unge?

I forrige uke fikk to kvinner fra Hedalen som var på tyttebærsanking på åsen mellom Hedalen og Begnadalen, sig en alvorlig skrekk i livet.

Bak en haug hørte de plutselig noen forferdelige brøl. Den ene av kvinnene, Kari Fekjær, som er eldre og skogsvant, forteller at hun aldri har hørt noe lignende og noe så nervepirrende. Det blev ikke noe mer med bærplukkingen den dagen. De drog sig varsomt hjemover igjen.

Gamle skogsfolk, som skulde ha greie på det, hævder bestemt at det må ha vært en bjørnebinne med unge.

Ifjor høst var det også bjørn på de samme trakter. Helge Høneren og Kristian Kana fra Begnadalen, som senhøstes var på saueleting oppe på åsen, fant den gang tydelige bjørnespor i sneen. De fant også en sau som bjørnen hadde slått ihjel og gjemt under en lurveggran. Da sneen lå bare delvis, mistet de imidlertid sporet.

RINGERIKES BLAD, HØNEFOSS,
15. OKTOBER 1940

Bygland protesterar mot freding av Bjørn.

I møte i Bygland heradstyre laurdag vedtok ein samrøystes på det sterkaste å protestera mot Administrasjonsrådets vedtak um freding av bjørnen.

SØRLANDET, KRISTIANSAND, 16. OKTOBER 1940

VERVEKONKURRANSE

Sammen med dette nummeret av "Våre Rovdyr" sender vi ut et eks. av foreningens nye informasjonsbrosjyre, med tilhørende innbetalingskort. Vi håper alle ser dette som en invitt til å verve ett nytt medlem, og så er det bare å bestille mer vervemateriell etter hvert.

Styret ønsker å belønne de som bidrar til en mer slagkraftig forening, og setter derfor opp skikkelige premier. Førstepremie går til den person som verver flest nye medlemmer som betaler senest 1. februar 1992. En tilsvarende premie går også til en tilfeldig uttrukket medlemsverver. Det er altså nok å verve ett eneste "syskenborn på Gjøvik", så ingen bør i utgangspunktet gi opp. Den som har vervet nest flest medlemmer blir den lykkelige eier av et trykk av Viggo Ree.

De to førstepremievinnerne inviteres til å være med det svensk-norske bjørneprosjektet på flypeiling etter radiomerkede bjørner. Uflaksen skal være stor om de ikke får observere bamsen i sitt rette element. Reiseutgifter tur-retur etter rimeligste reise-måte fra vinnernes hjemsted til prosjektområdet dekkes av foreningen. Dersom vinnerne ikke er særlig begeistret for å gå opp i fly, kan han/hun være med prosjektets folk og peile fra bakken, studere spor tegn, besøke et hi, osv.

Sett i gang å verve, husk ververens navn på innbetalingskortet !

STYRET

Leder Morten Bilet, Slengåsen 7, priv. 06-879439
2020 Skedsmokorset arb. 02-160010

Sekretær Yngve Kvebæk, Maridalsvn. 225 C, 0467 Oslo 4
priv. 02-950866

Kasserer Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu
priv. 065-26984

Redaktør Hilde Aaseth, Nordvivegen 60,
2312 Ottestad priv. 065-78356
arb. 065-27540

Styremedl. Paul Granberg, 2620 Follebu, priv. 062-20006

Geir Sjøli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda
priv. 06-908535

Per Kristian Stokke, Postboks 955,
1432 As-NLH

Vararepr. Astrid Haagenen
Bergabakken 4, Brevik, 1464 Fagerstrand
priv. 09-939187

Arne Flor, G. Knudsens v. 36, 4815 Saltred
priv. 041-31695

Hans-Jørgen Wallin Weihe, Thorstadvei 6,
2600 Lillehammer priv. 062-58394

Stig Anderson, Fjæremoens, 4890 Grimstad
priv. 041-43380
jobb 041-25000

Lokalkontakter

(i tillegg til styret)

Aurskog-Møland

Svein Evensen
Lille Husebyvei 9
0379 Oslo 3
p/j 02-520568

Valdres

Svein Sørlå
Vestringbygda
2910 Aurdal
p 063-64513

Møre og Romsdal

Gunnar Godø
N. Windsv. 6
6009 Ålesund
p 071-37117

Sogn og Fjordane

Anne Rudsengen
Postboks 72
5881 Kaupanger

Hordaland

Rune Olav Vetås
Kolstibotn 54
5030 Landås
p 05-270493

Rogaland

Svein Effeland
Boks 190
4660 Kleppe
j 02-421107
p -483347

Vest-Agder

Eivind Mauland
4653 Hægeland
j 042-22265

Nord-Midt-Troms

Hans Prestbakmo
Trollbakken 6
9220 Moen
j/p 089-31324

Sør-Troms

Ole Halvorsen
Straumen
9410 Borkenes
p 082-92492

Ottadalen

Per Bådshaug
Boks 155
2686 Lom
p 062-11418

Land

Geir Høitomt
Rute 527
2870 Dokka
p 061-11320

Øvre Romerike

Geir Sjøli
Furusvingen 33
2164 Skogbygda
p 06-908535

Nedre Romerike

Nils Ivar Vestby
Jærnebanevn. 12
3920 Sørumsand

Buskerud

Ulf Myrvold
Ramberg landpost
3600 Kongsberg
p 03-762482

Aust-Agder

Arne Flor
Gunnar Knudsens v 36
4815 Saltred
p 041-31695

Finnmark

Hans Drønsfeld
9930 Neiden
p 085-96307

Nord-Helgeland

Tom Birik Ness
Almningen 14
8614 Ytteren
p 087-68821
j -51047

Trollheimen

Morten Ree
7332 Løkken
p 074-96391

Røros

Tom Johansen
Skjevdalen
7460 Røros
p 074-13835

Nord-Østerdal

Hans J. Engan
2500 Tynset
p 064-80440

Elverum

Burny Iversen
Nordborgvn. 7
2400 Elverum
p 064-13851
-11800

Kongsvinger

Ole-Johnny Myhrvold
Soleiebakken 62
2200 Kongsvinger
p 066-14036

Sidsvoll/Hurdal/Nannestad

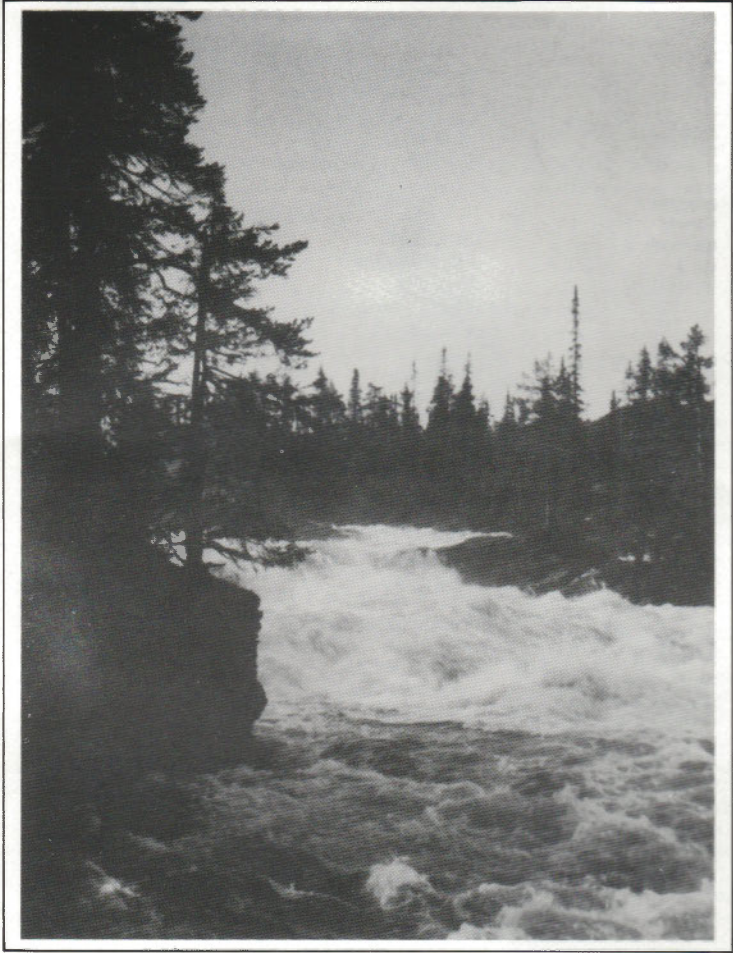
Hallgeir B. Skjelstad
2090 Hurdal
p 06-989041

Maridalen/Hole/Ringerike

Viggo Ree
Famperudbakken
3506 Røyse
p 067-37715
j 02-426570

Vestfold

Jørn Thollefsen
Hagtvedt
3270 Nanset
j 034-99500

Returadresse:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17, 2420 Trysil